

YÖN

HAFTALIK GAZETE

**TASARRUF
BONOSU
SOYGUNU**

TEJSTAVE

BAKIŞ

AÇLIK

Noel tatilinde Amerikalılar, 173.5 milyon pound hindi, ördek, kaz ve piliç ile 12 milyon pound jambon tüketmişler. Adam başına tüketim, yarım kiloya yakınmış. Aynı anda, Hindistan çiftçileri, açlıktan ölmelerini önlemek için çocuklarına tohumluk buğdaylarını yedirmektelerdir. Vietnam'da kurtuluş savaşı yapan insanları açlığa mahkûm etmek amacıyla, Amerikalılar, sistemli bir «pirinç mahsulünü yok etme» politikası izlemektedirler. Amerikan çiftçilerine de, az üretim yapsınlar diye devlet para ödemektedir.

Bütün bu gelişmeler arasında, fakir ülkeler için, gelecek karanlık gözükmektedir. Tarımda bir ihtilâl yapmasını beceremiyen fakir ülkeler, yakın bir gelecekte, geçmiş yüz yıllarda olduğu gibi, büyük kıtlıklarla karşılaşabileceklerdir. 25 yıl öncesine nazaran adam başına daha az gıda üreten Hindistan'ın bugün yaşadığı kıtlık, öteki memleketlerin de başına her an gelebilir.

Bu ülkelerin arasında Türkiye de vardır. Havalarda bir iki yıl üstüste kötü gittiği takdirde, Türkiye buğdaysız kalabilir. Nebati yağ açığı ise, şimdiden endişe vericidir. Bu yıl, margarincilerin ihtiyacını karşılamak için, Amerikalıların ve reçeklerinin dışında, dövizle soya yağı ithal etmek zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

AÇLIK İHRACI

Mısır koçanı yenilen yılların geri gelmesi, şimdiye kadar, Amerika'nın tarım fazlası yardımlarıyla denenebilmiştir. Bu yardımlar hakkında çok şey söylenebilir. «Barış için gıda programı», her şeyden önce, fakir ülkelere değil, Amerikan çiftçisine yardım amacıyla gütmedir. Söz konusu olan, yalın stokların, zaman zaman muhtaç ülkenin çiftçilerini perişan etmek pahasına dahi elden çıkarılmasıdır. Öte yandan, yardım, siyasi maksatlar emrinde kullanılmaktadır. Foster Dulles zamanında, Hindistan'ın bağlantısız dış politikasına kızırırken, Washington, yüzbünyer açlıktan ölmesini omuz silkererek karşılamıştı. Kongo milliyetçilerine yardım ediyor diye, gıda sıkıntısı çeken Mısır'a, tarım fazlası gönderilmesini durdurmuştu. Son kılıktan da, Hindistan'ı, gıda yardımı karşılığında, Washington politikasına biraz daha fazla çekmek için yararlanılacağı şüphesizdir. Ayrıca, yardımın yerli para ile ödenen bedeli, Amerikan firmalarının muhtaç ülkede yerleşmesine ekonominin kontrol altına alınması amacıyla kullanılmaktadır.

Bütün bu sakıncalarına rağmen, döviz sıkıntısı çeken aç ülkeler bakımından, yerli para ile gıda maddeleri satın alabilmek bir avantajdır. Nitekim, fakir ülkelerin, Amerika'dan olan tarım ürünleri talebi, yıldan yıla artmaktadır. Ne var ki «Barış için gıda programı» bu yılın bitiminde sona ermektedir. Program, belki yeni bir biçimde devam ettirilebilir; fakat Amerika'nın para ödeyerek tarım üretimini sınırlama ve fazlasını dışarıya akıtma politikası başarı göstermiş ve tarım ürünleri fazlası önemli ölçüde azalmaya başlamıştır. 1965 yılında Amerikan Tarım Bakanlığı, taah-

hütlerini yerine getirebilmek için, Kongrenin tasvibiyle, serbest piyasadan sütlü mamüller satın alma durumuna düşmüştür. Elinde tarım fazlası stokları tükenen bir Amerika, fakir ülkelerde sık sık görülen kıtlıklar karşısında seyirci kalmaya mahkûm olacaktır.

Türkiye gibi bir çok ülke, Amerika'dan gıda maddesi geliyor diye, tarım üretimini artırma meselesini gereken ciddiyetle ele almaya ihmal etmiştir. Çetelik, Amerikan tarım fazlası ithalâtı, yer yer yerli üretimini gelişmesini baltalamıştır. Yerli üreticinin feryatlarına aldırış eden olmamıştır. Bu sebeple, Amerikan tarım ürününü yardımının kesilmesi, hattâ azaltılması, açlık tehlikesini artırmaktadır. Hatırlayalım ki, bir kaç yıl önce Doğu'da kıtlık, Amerikan yardımına rağmen, hükümeti ne kadar güç durumda bırakmıştı. Bu yardım ortadan kalktığı takdirde, Mısır koçanı yeme yılları geriye gelebilir. Ünlü Amerikan iktisatçısı Prof. Kenneth E. Boulding, şu sözlerle tehlike çanlarını çalmaktadır: «Tarım politikamız, teknolojik bakımdan büyük başarı sağladıysa da, bunun gerektirdiği sosyal tedbirleri geliştirmekte başarısızlığa uğradık. Elimizde kontrol edemediğimiz tarım fazlası birikti. Bu fazlası, Barış İçin Gıda gibi hayırsever bir etiket altında, gemilerle dış ülkelere gönderiyoruz. Böylelikle, o ülkelerde gittikçe artan bir bağlılık yaratıyoruz ve muhtemelen gelecek felâketleri ve görülmemiş büyüklükte kıtlıkları hazırlıyoruz. Ambarlarımız şimdiden yarı yarıya boşalmıştır. Tarım fazlası yerine, üretim yetersizliği ile karşılaşabiliriz.»

YARDAN MI, SERDEN MI?

Amerikan Hükümeti de tehlikenin farkına varmaya başlamıştır. Ama tarım ürünleri fazlasını sat-

ma telaşı içinde, mesele ihmal edilmiştir. 1 milyar 700 milyon dolar tutarında gıda maddeleri yardımına karşı, 1965 yılında, yabancı ülkelere tarım üretimini arttırmak için ancak 106 milyon dolar yardım yapılmıştır.

Washington'un açlığı önlemede başlıca tedbiri, doğumların azaltılmasıdır. Türkiye'de de, Amerikanın telkini ile, doğumları sınırlama denemesine girişilmiştir. Ama fakirlerin az çocuk yapmalarının yolu, şimdiye kadar bulunabilmiş değildir. Bunun yanı sıra Washington, yatırımların tarıma yöneltilmesini tavsiye etmektedir. Gelgelelim, sanayi yatırımlarını kısma pahasına tarımda yatırımları artırma telkini, tröstlerin çıkarlarına uygun düşse dahi, ümitsiz bir yoldur. Hızla sanayileşen fakir ülkelerin, tarımda yerimi artırmaları mümkün değildir.

Amerikanın tavsiyelerini yerine getirmek için Hindistan hayli çaba göstermiştir. Doğum kontroluna ciddiyetle sarılmış, tarım yatırımlarına ve toplum kalkınmasına önem vermiştir. Ama Hindistan'da adam başına gıda üretimi, 25 yıl önceki seviyenin altındadır. Buna karşılık, Rusya'nın dahi fazla cür'etli bularak tenkid ettiği, tarihin en radikal toprak reformunu gerçekleştiren Çin, ardarda gelen kötü ürün yıllarında dahi, dışarıdan hiç yardım görmediği halde, 700 milyon insanı besleyebilmiştir. Yüzeyle kalan bir toprak reformu ile yetinen Hindistan ise, sürekli kıtlıklar içinde bocalamaktadır.

Toprak reformu derken, tarımda üretim artışını frenleyen sosyal, ekonomik, politik ve teknik bütün engellerin hızla kaldırılmasını anlamaktayız. Bu anlamda bir toprak

reformu, açlık meselesini çözmenin ilk ve vazgeçilmez şartıdır. Toprak reformu, tek başına mucizeler yaratmaya elbette yetmez, fakat bu mesele çözülmeden açlığa çare bulmak mümkün değildir. Gelgelelim, yardım yaptığı ülkelere Amerika'nın baş müttetikleri, büyük toprak ağaları ve tarım ürünleri ihracatçısı kompradorlardır. Tabii müttetiklerin saltanatına son vermek biçiminde bir toprak reformu, emperyalizmden vazgeçmek demektir ki, buna tekkelci kapitalizmin yapısı elvermez. Nitekim Güney Amerika'da uygulanan Kennedy'nin «İlerleme için birlik programı», toprak reformunu öngördüğü halde, bu iş lâfta kalmış, üstelik büyük toprak sahiplerini iktidarda tutmak amacıyla, köklü reformlardan yana ilerici güçlerin silâhla ezilmesine Amerika önayak olmuştur.

Türkiye'de de, Washington'un özel bir sempati beslediği Demirel iktidarının, sudan bir toprak reformu tasarısı karşısında dahi, paniğe kapıldığı ortadadır. Ne Washington'un, ne de dostlarının, çiftçinin üretici gücünü ve çalışma sevkini engelleyen komprador ihracatçı, ithalâtçı, tefeci ve toprak ağası saltanatına karşı çıkmaları beklenebilir. Geri tarımsal yapıda köklü değişiklikler yapılmasını reddeden bir politika ise, doğum kontroluna ve planda öngörülen oldukça geniş tarım yatırımlarına rağmen, açlık tehlikesinin günden güne artması na yol açacaktır.

Her Allahın günü, sol tehlikenin söz edenler, asıl tehlikenin, yani açlığın kapıda beklediğini bilmedirler. Bu kimseler, tehlikenin fikirlerde değil, aç miğdelerde yatığını bir gün en sert şekilde öğreneceklerdir.

Doğan Avcioğlu

TASARRUF BONOSU TÛCCARLARI İÇİN NEREDEN BULDUN KANUNU

Böyle bir kanun teklifini toplumcu milletvekilleri ve siyasî teşekküller çoktan yapmalıydılar. A. P. li Reşat Özarda onlardan çok daha önce davrandı ve Tasarruf Bonosu ticareti yapan vurguncuların çanına ot tıkama amacını güden kanun teklifini grup yönetim kuruluna verdi. Özarda, kanun teklifinin nedenlerini şöyle açıklamaktadır:

Bu tasarruf bonoları yüzünden devletin itibarı iki parahlık oluyor. Partimiz seçimlere bu bonoları kaldıracakız vaadi ile girdi. Kaldırı mı kaldırmaz mı bilmem. Ana benim bildiğimi, beş yıldan beri piyasaya iki milyar lira tahvil tasarruf bonosunun çıktığı ve bunun en azından bir milyar liradan bir takım kapkaççıların ve vurguncuların elinde toplandığıdır.

Anadoluda yüz liralık tasarruf bonosu 12-15 lıya satılıyor. Büyük şehirlerde ise ortalama fiyat yüzde yirmibeş civarındadır. Yani 250 bin lira verdin mi bir

Şimdiye kadar verilmiş bonoların fazlasını alacaklar, ellerindeki bonoların kendilerine ait olduğunu isbatla mükellef bulunsunlar. Bunu isbat edemeyen bona sahip lerinin ellerindeki bonolar alınmış ve hazineye gelir kaydedilsin. Bu sayede devletin en azından bir milyar lira kârı olacaktır. Üstelik de devletin bundan böyle itibarı korunmuş olacaktır.

KİME NİYET KİME KİSİMET
Reşat Özardanın hazırladığı bu kanun teklifi geçen Aralık ayı başında Meclis AP Grubu yönetim kuruluna verilmiştir ama, o günden bu yana da Grup Yönetim kurulunda bu konuda tek bir ses bile çıkmamıştır. Özarda bu konuda da şöyle demektedir:

«Teklifi hazırlayıp Grup İdare heyetine verdim. Arkadaşlar aldılar aman çok iyi, yerinde bir teklif, ama bu konuda bir kere de hükümetin görüşünü almakta fayda var dediler. Bizim Grup iç tüzüğüne göre, bir senatör veya milletvekilinin herhangi bir kanun teklifini Meclis Başkanlığına vermeden önce Gruptan geçirmesi şart. Gerçi neticede, bir teklif Gruptan geçirmesi bile olsa, milletvekilinin teklifini Meclise verebilir ama, parti disiplinini bozmayalım dedik. Hükümetin de bu konuda karşı bir görüşe sahip olacağını sanıyordum. Grup yönetim kurulu, teklifi Maliye Bakanlığına yazıp görüşünü sormuş. Sormuş ama o gün bugündür bir türlü

BONO ve TAHVİLLER

- TAHIROĞLU, tasarruf bonolarınızı üstün fiatlarla değerlendirir. Sultanhamam Rızapaşa Yokusu Rızapaşa Han No 71 27 22 33
- AKBANK Karaköy Şubesi arkasında bonolarınız %81'e kadar değerlendirilir
- %36 dan bono satılır 44 90 65
- TASARRUF bonolarınızı %36-%80 kadar Beveçli Lüle Sineması yanında değerlendiririm
- TOKATLIYAN (Şhane) alt pasaj 36 Çakırtasary'da bonolarınızı %37-%82 49 76 00/4.

Bono ticareti ilanlarında örnek

olacağımdan da hiç şüphe edilme melidir. Beş on zengin kapkaççı milyonlar vurcağı diye devlet itibarının iki parahlık edilmesine, fakir fıkarcının hakkının yemmesine göz yummayız elbette.»

TEKLİFİN GERİSİNDE YATANLAR

Hak bellediği yolda tek başına da kalsa sonuna kadar gitmek prensibine fazlasıyla sahip Reşat Özardanın teklifinin dedikodusu ve AP kulisinde değil, iş çevrelerinde de geniş ölçüde yapılmaktadır. Bu teklif yüzünden havadan para kazanma meraklısı ve ustası pek çok iş adamının uykusu kaçmaktadır. İş çevrelerinin Mecliste büyük temsilcilerinden İş Bankası eski Genel Müdürlerinden Ahmet Dallın, iş çevrelerinin büyük hamisi Başbakan Demirel Meclisteki Başkanlık odasında bu teklif dolayısıyla ziyaret ettiği bilinmektedir. Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Borsa Birliği Başkanı Sırrı Enver Batırla beraberindeki heyetin Başbakanı ziyareti sırasında, özel sektörün çeşitli istekleri arasında tasarruf bonolarıyla ilgili Özardanın teklifinden de endişe

Reşat Özarda
«Hak bildiğim yolda...»

milyon liralık tasarruf bonosu satın almak mümkün. Bu işin ticareti ise aldı yürüdü. Bir takım açık gözler hard hard tasarruf bonosu topluyorlar. Bu açık vurgunculuk. Tasarruf bonolarının vergisi yok, faizi desen yüzde altı, yüksek bir faiz, 250 bin lira verdin de bir milyon liralık bono aldın mı yılda 60 bin liralık faiz alacaksın. Ana paran da bir milyon lira olarak elinde duracak. Bir yağma hasanının böreği ki, sorma gitmiş.

Devlet buna bu güne kadar göz yummuş durmuş. Bu işin tacirleri, üredii, hanlarını apartmanların satıp bono alıyor, stok yapıyorlar. Bir ticaret ki tadından yenmiyor. Başka türlü nasıl ticaret yaparsan vergi vermek zorun dasm, han, hanım, apartman yaptır,an vergi vermen lazım. Ana tasarruf bonosu alırsan 250 bin liralık yatırım karşılığı ayda vergisiz beş bin liralık kazanç, üstelik de ana paran da bir şilere sonra devlet garantisinde bir milyon lira olacak. Bu kâr kimin sırtından. Devlet de bu kârın seyircisi... İşte ben bu soyguna son vermek istiyorum. Tasarruf bonoları tamamen kalkarsa iyi. Ama madem kaldırılamıyor, hiç değilse bir takım soyguncular ve gözül açıklar da bu yüzden havadan para kazanmak imkânına sahip olmasınlar.

Bunun için bir kanun teklifi hazırladım. İstiyorum ki bundan böyle tasarruf bonoları hamiline değil, nâma muharrer olsun. Tasarruf bonosu kimin hangi kazançının karşılığı olarak kesilmişse, bu bononun fazlasını da ana parasını da aynı insan alsın. Devletin yüz lira değer koyduğu bir bono, elden ele onbeş liraya, yirmibeş liraya ondan daha satılmasın. Birisi elindeki bono ile bononun fazlasını almaya defterdarlığa gittiğinde, bononun gerçekten kendisine ait olduğunu isbatlayabilsin ve faizi öyle alsın.

cevap alamıyor. Ben de her iki üç günde bir soruyorum gruptaki arkadaşlara. Üç haftadan fazla zaman bekliyorum. Belki de bu haftanın sonunda daha fazla beklemeyip teklifi Meclis Başkanlığına vereceğim. Bu işi daha fazla geçiktirmenin manası ve faydası yok.»

«Diyolar ki, bu teklif kanunlaşırsa tatlı kârlardan olacakları için bazı çevreler buna karşıymışlar. Ahmet Dalı Süleyman Beye gitmiş de bu teklifin önlenmesini istemiş. Odalar Birliği Başkanı da bir heyette Başbakanı ziyaret ederek, birliğin çeşitli konulardaki görüş ve temennilerini belirtirken bu teklif,

söz konusu etmiş ve Demirel de bu teklifin kanunlaşmayacağına dair garanti vermiş. Benim bunlardan haberim yok.

Haberimin olduğu tek şey, bu teklifi Grup İdare heyetine verdiğim, üç haftadır da Hükümetten gelecek cevabı beklediğimdir. Bir kerre daha hadiseye meydan vermemek için bu kadar bekledim. Ama bilin ki bu teklif mutlaka Meclis Başkanlığına verilecek ve sonuna kadar da arkası bırakılmayacaktır. Bunu benimle birlikte savunacak elbette ki başka arkadaşlarımız da çıkacaktır. Benim mücadeleden kaçacak bir adam olmadığımı bilirsiniz. Her türlü soygunun karşısında

Saadettin Bilgi
Bakla henüz ağzında

ile bahsettikleri ve özel sektörün endişelerinin kulakları en azından Odalar Birliği Başkanı Batur kadar hassas eski bir iş adamı olan Demirel'in de bu teklifin grup yönetimin kurulundan geçmeyeceği garanti verdiğini kesinlikle söylenmektedir. Anlaşıyor ki burjuva ölçülerinde dahı ahlaksızlık sayılan bu tasarruf bonosu vurgunculuğunu «sonra sermaye ürker» gereksesiyle savunular bulunacaktır. Ana yamiz muhalefet saflarında değil, AP içinde de, özel teşeb büsçülükten yana da olsa vurgunculuğa karşı çıkacak pek çok milletvekili vardır. Şüphesiz ki AP'ye tam destek getiren kapkaççı iş çevreleri ve sözcüleri, vurguncuların cezalandırılmasında kesin ve adil bir ölçü bulmanın güçlüğüne şüpheliler sürecektir, bir adaletsizliğe gidermek isterken yeni bir adaletsizlik yapılabacağı, servet düşmanlığının körüklenmesini, böylece sermayenin ırkıtüleceğini söyleyecekler ve bu aldatmacalarla taraftar toplayacaklardır. Ama yine bu açık soygunun karşısına çıkacakların sayısı az olmayacaktır. AP içinde iş çevreleri tarafından tutulmayan muhafazakar kanadın liderlerinden Saadettin Bilgi, teklifi destekleyip desteklemeyeceği sorusuna, «Hele bir Meclise gelsin, o zaman kimin destekleyip desteklemeyeceği belli olacaktır» demıştır. Her hâlikârda, teklif kamu oyununa tam desteğini kazanacak ve bir açık oylamada teklif aleyhine kolaylıkla oy kullanılmayacaktır. Bu tün mesele muhalefet partilerinin de katılımıyla teklifin bir an önce Meclise getirilmesi ve teknik bakımdan mükemmelleştirilmesidir. Muhalefet, tasarruf bonoları soygununa son verme meselesinin peşini bırakmamalıdır.

QUO VADİS Mr. HART?

Yeni Amerikan Büyükelçisi Parker Hart, kariyerini, sömürgecilikten henüz kurtulmuş sayılamayacak olan Suudi Arabistan gibi Orta Doğu ve Afrika ülkelerinde yapmıştır. Orarlarda Mr. Hart, ülkelerin içişlerine karışına alışkanlığını almıştır. Hart, bu kötü alışkanlığı tehlikeli bir örneğini Türkiye'de de verdi. «Amerika Kıbrıs'a çıkarılmaya engel olmadı» diyerek, günlerdir tartışması süren alevli bir meseleye karıştı. Bilindiği gibi aynı sözleri Başkan Gürsel söylemişti. CHP Sözcüsü Nihad Erim, Millet Meclisinde, «sorumsuz» mevkide bulunan Cumhurbaşkanının gerçeğe uymayan bu sözlerinden dolayı, Hükümeti iki defa hassasiyetle ikaz etmişti. Şimdi Mr. Hart, «Kıbrıs'a yapmak istediğiniz müdahale teşebbüsüne hiç bir zaman hükümetim tarafından engel olunmamıştır. Sadece bu bölgedeki barışın idamesi için, her zaman olduğu gibi dost ve kardeş devlet olarak, hükümetimize hükümetin tavsiyelerde bulunmuştu» sözleriyle, bu tartışmada taraf tutmaktadır. Ana muhalefet partisinin sorumsuzca yalanlamaya kalkışan Büyükelçi, onlardan gelecek sert cevaplara ve gazetelerdeki polemiklere artık katlanmak zorundadır. Mr. Hart, büyükelçilerin iç politika meselelerine karışmalarını gerektirmediğini, söyleyeceği bir şey varsa bunu Hükümete iletmesini en isabetli yol olduğunu, bir açıklamaya ihtiyacı varsa bunun Hükümetle dolayısıyla unutulmuştu. Bunun cezasını çekecektir. Eğer konuşkan Büyükelçi mutlaka bir şey söylemek istiyorsa, Johnson mektubunu açıklayabilir ve Türk Milleti «dost ve kardeş devlet»in yaptığı tavsiyeleri öğrenmiş olurdu.

CHP'nin elçinin tutumuna en sert şekilde karşı çıkacağı hemen anlaşmıştır. Kemal Sait «dostluğu temelinden sarsan» bu hareketi tasvip etmediğini belirtmiş, İlhami Sancar «ne

Amerikan Büyükelçisi Hart

zaket kaidelerine uymıyan» Büyükelçinin Meclise saygılı olması gerektiğini söylemiş. Hatay Milletvekili Emekli Hava Generali H. Özkay «hakikatleria inkâr edilmesi» üzerinde durmuştur. Millet Meclisinde bu konuda gündem dışı bir konuşma yapan Hayrettin Uysal da Mr. Hart'ın bu müdahalesinin «shaysiyetimizle ilgili» olduğunu ifade etmiştir.

Mr. Hart ana muhalefet partisini karşısına almak gibi, müptedi diplomatların bile sonunun nereye varabileceğini kolayca kestirecekleri, tehlikeli bir çığır açmıştır. Bu davranışla ortaya çıkmaktadır ki, Amerika, Türkiye'de açıkça taraf tutmakta ve ana muhalefete karşı cephe almaktadır.

Ayasofya camii olsun, ama...

Ayasofyanın camii olmasına bizim bir itirazımız yok, ama Amerika'nın var. Nitekim iktidar, taraftarlarından ve kendisini tutan gazetelerden gelen büyük baskıya rağmen, Ayasofya meselesini uyutmaya çalışmaktadır. Demirel, son basın toplantısında, Ayasofya içinde bir ara pek ateşli gözükken Devlet Bakanı Sezgin'in sözlerini tuzlukta tutmuş ve mesele'nin komisyona havale edildiğini belirtmekle yetinmiştir. Demirel'in sözleri şöyledir: «Ayasofyanın ibadete açılması konusundaki kampanyaya Devlet Bakanı Refik Sezgin'in resmen katıldığı vârit değildir. Bir suale (Vatandaş olarak Ayasofyanın ibadete açılmasına taraftarım. Ancak vazifeli olarak bu meseleyi bütün cepheleriyle yetkili kurullarda tetkik ettireceğim) şeklinde ve iltibasa yer vermeyecek bir surette düşüncesini açıklamış bulunmaktadı. Hükümet tarafından Ayasofyanın durumu tetkik edilmektedir.»

Tetkikat herhalde çok uzun sürecektir. Yalnız bu arada Amerikan Dışişleri Bakanlığının Türkiye'deki «Bum aleyhtar hareketlerin esef verici olduğunu belirten mektubu açıklanmıştır. Her Allahın günü Ayasofya kampanyası yapan, Patrikhaneye küfür yağdıran A.P.'li basın, nedense bu «ikaz»ı görmezlikten gelmiştir. Yeni İstanbul ile Babıâli'de Sabah haberi bir iki satırla geçirmiştir, Tercüman, Son Havadis, Adalet ve Zafer, herhalde Amerikancılıkları Ayasofyacılarından da ha ağır bastığı için olacak, okuyucularını çok ilgilendiren haberi yok saymışlardır. Üstelik Amerikan Dışişleri Bakanlığının mektubu, Demirel iktidarda olduğundan beri Rum aleyhtar hareketlerin önemsiz hâle geldiği müjde» sını vermektedir: «Hükümetin ileri gelenleri, bütün bu müşkül zamanlar boyunca Türkiye'nin, Patrik'l Türkiye'den cebren çıkarmak niyetinde olmadığını dikkatle izlemişler ve Patrik'l ilgilendiren hareketler, son birkaç aydan beri ehemmiyetsiz olmuştur.»

Daha önceki dönem için ise, State Department'in kışları çatıktır: «Geçen birkaç yıldan beri Türk Hükümeti, eğitim ve malumat gibi sahalarda Patrikhanenin faaliyetlerini tahdit eden bazı esef verici hareketlerde bulunmuştur.»

Senatör Scott ise, Dışişleri Bakanı Dean Rusk'a bir mektup ya-

zarak, «Kilise ile Türkiye'de yaşayan bir çok Rumun tekrar təciz edildikleri anlaşılmaktadır, demiş ve «bu gerginliğin kaldırılması için mümkün olan her şeyin yapılmasını» istemiştir.

Şimdi her gün Patrikhane ve Ayasofya diye bağırın bu beylere sormak gerekir: Gerçekten mukaddesatçı mısınız, yoksa Amerikancı mı? Zira hem Amerikancı, hem de mukaddesatçı olmak —State Department'in mektubundan açıkça anlaşılıyor üzere— mümkün değildir.

Din Meselesi

Yeni Diyanet İşleri Başkanı İbrahim Elmali, bir basın toplantısı yapmak zorunda değildi, fakat yaptı ve görevinin toplayıcı olması gerektiğini unutarak, alevlilik meselesinde tatsız tartışmalara yol açacak taraf tutucu sözler söyledi: «Bu mesele, çoktan sönmüştür. Bunu bazı şahıslar yaratıyor. Alevlilik denen şey, dinî olmaktan ziyade siyasi'dir. Tarihteki Şah İsmail meselesine dayanır. 11 milyon taraftarı olduğuna inanmıyorum. Taraftarları şişiriyor. Teşkilatımızda alevliliğin tanınmasını isteyen hiç kimse yoktur.»

Yeni başkanın «nuruçluk» konu sundaki tutumunu da polemiklere yol açacak niteliktedir. Görevlerinden biri «nur kitapları» nı incelemek olan Başkan, «Nuruçluk konusunda benim söyleyeceğim bir şey yoktur. Ben ne kitaplarını okudum, ne de inceledim» demektedir. Fakat Millî Güvenlik Kurulunun yakından ilgilendiği «Nuruçluk Meselesi», Diyanet İşleriyle görevli eski Devlet Bakanı Mehmet Altınsoy'un anormal davranışlarıyla körüklenmektedir. Devlet Bakanlığı yapmış olan zat, Hadeş Hayrat Federasyonunun kongresinde şu sözleri söyleyebilmiştir: «Benim için gerici, yobaz, hatâ Nurcu dediler... Nur risalelerini evimde bulundurmak ve okumak nurculuksa evet, ben nurcum. Bakanlığım sırasında mücahedelelimin nereye vardığını ve nelere çarptığı hakkında size, bu güne kadar hiçbir yerde açıklamadığım hâdiseyi bildirmek isterim. Bir gün makamında oturu yordum. Hâlen de Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri olan Korgeneral Refet Ülgenalp geldi. Hemen lafa başladı: (Siz bizim adımızdan ne istiyorsunuz? Dikkatinizi çekerim). Kendisini dairesinden kovdum. O vakitten beri de tarafairından sicillendim. Bana gerici, nurcu damgasını vurdular. Ama bu gibi şeyler bizi hiçbir

zaman yıldırmıyacaktır. İstikbal bizindir, buna inanıyorum.»

Ülgenalp karşısında mevazaf bir asker gibi oturduğu bilinen Altınsoy, Bütçe Komisyonunda da «Güvenlik Kurulu aşırı gidiyor. Bakanların işlerine karışıyor. Buna bir son vermek lazım» tarzında konuşarak, anormal davranışını sürdürdü. Korgeneral Ülgenalp ise, Bakanlık yapmış bir zatı şu sözlerle cevaplandırmak zorunda kaldı: «Beni makamından kovduğundan bahsetmiş. Bunu yapması şöyle dursun, yapmak fikri kazaen aklından geçse korkusundan uykusu kaçardı.»

Amerikanın Adana Konsolosu

Gerçek gazetesinin Adana'dan verdiği haberi, Avrupa'da böyle davranan bir Amerikan Konsolosunun hemen kapıdışı atılacağını hatırlatarak, olduğu gibi yayınlıyor:

Güney Bölgesi Gazeteciler Cemiyetinde düzenlenen bir akşam yemeginde konuşan Amerikan Adana Başkonsolosu Thomas W. Davis, İstanbul ve Ankara gazetecilerine çatarak «Mansetlerinde dalma kötümser bir hava var» demiş, Konsolosa karşılık veren APT'li Cemal Sızlı da «Amerikan Konsolosunun bu derece işlerimize karışmasını istemiyoruz.» diyerek protestoda bulunmuştur. Çukurovalı gazetecilere, «Benim gibi sizler de iyimser olun, Amerikan Büyükelçisinin Çukurova'ya ve bölgenin kalkınmasına yardım edeceğine inanın» diyen Konsolos bol vadede bulunmuştur. İstanbul ve Ankara gazetelerinde şikâyetçi olan Konsolos, «Bu gazetelerin mansetlerini görünce her an bir tehlike var sanıyorum. Fakat böyle bir tehlikeye inanmıyorum» şeklinde sözler söylemiştir. Konsolosun bu konuşmasını bir APT'linin protesto etmesi üzerine hava iyice sertleşmiş, yemekte hazır bulunan AİD temsilcisi, Incirlik Hava Atış Bombardıman Okulu Komutanı Albay Zeki Utku ve Gazeteci Nevzat Güven konuşmayı hayretle karışlamışlardır.

ÖĞRETMENİN ÇİLESİ

2

Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu Genel Başkanı Hayrettin Uysal'ın 60 madde halinde açıkladığı, Atatürkçü öğretmenlere karşı girişilen baskı hareketlerini yayınlamaya devam ediyoruz.

24. Nurcular ve partizanlar işbirliği halinde Tarsus Lisesinin Atatürkçü Müdürü Necmettin Karagülle ve Atatürkçü öğretmenleri sürdürmeye uğraşmaktadırlar. Bu nurcu ve partizanlar, bir baskı gurubu halinde dinsizleri sürecekler, komünistlerin oyununa gelmeyecekler diye bir tedhiş havası yaratmışlardır. Tarsus Lisesinde her gün bir olay olmaktadır. Lisenin aile birliği kongresi «fatih» ile açılmıştır. Bakanlık, Müfettişleri vasıtasıyla yaptığı incelemelerde etkisiz kalmakta partizan ve nurcu takımının görüşleri geçerli sayılmaktadır. Bu radaki Atatürkçü Müdür ve öğretmenlerin çok yakın bir zamanda, bu tutumla tedirgin edileceği sanılıyor.

25. Nurcular teksir edilmiş mektuplarla, Türkiye'de yaygın bir faaliyet göstermektedirler. Bu mektuplarında öğretmenler hedef alınmış, öğretmenlere zın dik sıfatı kullanılmaktadır. Bu örnek mektuplar belge olarak elimizdedir.

26. Nurcular, yurt çapında geniş bir faaliyete girişmişlerdir. Ağızlarından «bir din devleti kurulacağı» sözü düşmekte, çeşitli kişilere gönderdikleri mektuplarda, Atatürk'e ve okumalara çirkin şekilde küfredilmektedir. Bu mektuplardan bir kaçı da Nevşehir - Alacaşar Köyü Muhtarı Remzi Çetin'e gelmiştir.

27. Isparta Valisi Ertuğrul Süer uzun süreden beri ilerici, aydın Atatürkçü öğretmenler hakkında bazı işlemlere girişmiştir. Örneğin, Kemal Yılmaz, M. Ali Eryiğit, Ahmet Aygün sebepsiz yer: tedirgin

edilmişler, Millî Eğitim Müdürü Sadi Baydar ise Eskişehir'e öğretmen olarak atanmıştır. Öğretmenlerin valinin emriyle polis kullanılarak göz hapsinde tutulduklarıdır.

28. Adıyaman Millî Eğitim Müdürü Tevfik Uğuru, kanun dışı kaçak kur'an kursu açanlar hakkında işlem yaptığı için başka bir il'e sürülmüştür. Kaçak kur'an kurslarını izleyen ilköğretim müfettişleri hakkında da kovuşturma açılmıştır.

29. Adıyaman Cumhuriyet İlkokulu Öğretmeni Rasim Özü gören, 13 Ekim gecesi, sabıkalı bir şahıs tarafından boğazı sıkılarak öldürülmek istenmiş, olaya emniyet görevlilerinden başka hiçbir merci ilgi gös termemiş, hâkim suçluyu, avukatı imiş gibi savunmuştur.

30. 29 Ekim gecesi Yenice Öğretmenler Derneğimiz, meçhul şahıslar tarafından taşlanmıştır. Olaydan biraz sonra der nege gelen A.P.'li Belediye Reisi, Belediye Zabıta Memuru, Merkez Muhtarı ve Belediye Reisinin bazı akrabaları tarafından dernek lokali basılmak ve hâdiseye çıkarılmak istenilmiş tir.

31. Adınırım Kaymakamı, İlk Öğretim Müfettişi İhsan Kaya, öğretmen Ahmet Dikişçi ve Nami Erişik'la bir olarak Dernek Başkanımız Mehmet Topaktaş ve diğer öğretmenler üzerinde bir takım baskılara girişmiştir. Bir keresinde de Müfettiş İhsan Kaya ile münakaşa eden Mehmet Topaktaş karakolda feci bir şekilde dövülmüştür. Bütün bunlardan sonra iş Bakanlığa iletilmiş, tahkikat sonucu Mehmet Topaktaş, suçsuz olduğu halde üç ay kıdem indirme, üç gün maaş kesimi cezası almıştır.

32. Mesudiye - Işıar Köyü İlkokulu öğretmenleri, ders yılı başında Köy İlköğretim Kurulunun seçimi yapmak için halkla yaptıkları toplantıda, kurulun gereksizliğini savunan kişiler tarafından dövülmüşlerdir.

33. Narman İlçesinde düzenlenen bir toplum kalkınması se minerinde konuşan Müftü Yaşar İşcan, tüm öğretmenleri din sizlikle itham etmiştir.

34. Karakoçan İlçesi İlköğretim Müdürü Süleyman Sarıtepe, 16 Kasım gecesi Ziraat Bankası Takip Müstahdemi Yılmaz Özsoy adındaki bir şahıs tarafından ağır şekilde yaralanmıştır. Daha önce araları açık olan Dr. ve Kaymakam Vekili, C. Savaşçı'nın kayınbiraderi Mehmet Arıkan, suçluyu suç üstü durumundan kurtarmak için, meslektaşımıza rapor vermemiştir.

35. Kayseri - Hacılar Okulu Müdürü Mehmet Koç, Zonguldak Kozlu olaylarında işçilere hak verdiği, konuşmalarında ve yazdığı Bozuk Düzen adlı kitapta sol fikirleri benimsediği gerekçesiyle Erzurum Müzesine sürülmüştür. Kayseri C. Savaşçı Mehmet Koç'u T.C.K.'nin 142.1. maddesine göre suçlu saymış, davanın Kayseri Ağır Ceza Mahkemesinde devamına karar vermiştir.

36. Kayseri İlköğretim Mü- (Devamı 11. sayfa)

1966 YILINA

YEPYENİ VE MODERN

SATIŞ İSTASYONU İLE GİREN

TÜRKİYE PETROLLERİ A. O.

YENİ YILINIZI KUTLAR

İkili Anlaşmalar Raporu Hükümette

İkili Anlaşmalarla ilgili olarak 1965 baharından beri Millî Savunma Bakanlığı ile Dışişlerinin yürüttüğü çalışmalar tamamlanmış ve raporlar Hükümet'e sunulmuştur. Sızan haberlere göre, esas itibarıyla, açık haksızlık teşkil eden hükümler üzerinde durulmuş ve düzeltilmesi gereken hükümlerin ne şekilde ve nasıl değiştirileceği raporda belirtilmiştir.

Şimdi söz Hükümetindir. Amerikalıların imtiyazlarına ne kadar düşkün oldukları ve bunlardan kolay kolay vazgeçmedikleri ortadadır. İmtiyazların kaldırılması, yeni Hükümetin azimli bir tutum göstermesini gerektirecektir. İktidarın başı, her halde bu raporlarda «Amerikan aleyhtarlığını yayma çabası» sezilmeyecektir.

Ürgüplü Hükümeti, imtiyaz niteliğindeki hükümlerin değiştirileceğini, Oslar ve İkili Anlaşmalar meselesini ilk defa ortaya atan Senatör Sadi Koçaş'a vaat etmişti. Yeni Hükümetin tutumu ise, henüz belli değildir. Meselenin peşini bırakmayacağı nı belirten Senatör Koçaş, şimdilik, «Dördüncü Koalisyon Hükümeti, İkili Anlaşmalarda gereken değişiklikleri yapmayı kabul etmişti. Yeni Hükümetin bu konuda izleyeceği politikayı keşinlikle bilmiyoruz. Müsbet olursa, memnun olacağız» demekle yetinmiştir.

Senatör Sadi Koçaş
«Sonuç bekliyorum»

Enosis ve Amerika

Prof. Ahmet Şükrü Esmer, Amerika'nın Enosis'i benimseyişini şöyle açıklıyor: «Amerika, komünistlik meselesinde son derece evhamlıdır. Bunu bilen Atina ve Makarios, bu evham üzerine işlediler. Her ikisinin de hedefi Enosis olduğu halde, Makarios, Enosis'i asla kabul etmeyen Moskova'ya eğilimli göründü Kıbrıs'taki komünistler de yardım ettiler. Davranışlarıyla Rusya da Amerika'nın evhamını tahrik etti. Atina ise kurtuluşun Enosis'te olduğunu telkin ediyordu.

Şu şartlar altındadır ki, Amerika Enosis'e doğru döndü. Griptir ki, Enosis'in, Türkiye'nin yararına olacağına da inanıyor. Zira mantık ve muhakeme sine göre, Rusyanın nüfuzu, hatta belki de hâkimiyeti altına girecek bağımsız bir Kıbrıs yerine, Adanın (müttefik ve dost) Yunanistan'ın elinde olması da ha iyi olacaktır. Türkiye'nin bunu nasıl anlamadığına Amerika hayret ediyordu».

Çok şükür ki, İnönü'den sonra, Türkiye'de bunu anlayanlar çıkmış ve Amerika hayretten kurtulmuştur!

Prof. Esmer, Johnson'un tehditnamesinin psikolojik nedenlerini de şöyle açıklıyor: «John son'un terbiyesizliğini, kendilerini ansızın dünya devleti rolünde gören Amerikalıların şımarıklığında aramalıdır. Nükleer kuvvet ellerinde diye herşeyi yapabileceklerine inanıyorlar. Bir takım (akıl tröstleri) masa başında milletlerin kaderiyle ilgili plânlar projeler çizip uygulanmaları için Başkana sunuyorlar. Geçen ay bu akıl tröstü mensuplarından Prof. Folk adında biri gelmiş ve Siyasal Bilgiler Fakültesinde konferans vermişti. Anlattığına göre, ken disinin hazırlayıp da Kennedy'ye sunduğu bir Kıbrıs projesi şu imiş: Kıbrıs Türklerini Türkiye'ye, Kıbrıs Rumlarını da Yunanistan'a nakletmek, boşalacak Kıbrıs adasına İsrail yahudilerini yerleştirmek ve İsrail topraklarını da eski sahipleri olan Araplara geri vermek. Bu suretle bir taşla iki, hattâ üç kuş vurulmuş olacakmış! Kennedy raporu okumuş ve üzerine (Yahudiler razı olmaz) sözlerini yazarak reddetmiş. Reddedişin gerekçesi de ayrıca üzerinde durulmaya değer.»

Demek ki Washington'un deşer ölçüsünde, önce kapitalizmin bankerleri olan Museviler gelmektedir. Kapitalizmin deniz nakliyesinde başarı gösteren Rumlar ikinci stradadır. Kapitalizmi bir türlü beceremiyen Türkler ise, değer ölçüsünün herhalde çok sonunda gelmektedir.

Plaza'nın istifası

Başarıya susamış yetkililer, aleyhimize rapor veren Plaza'lar. Aslında Plaza'nın istifası, yeni bir oyunun başlangıcı gibi gözükmektedir. Plaza'yı reddettiğimiz halde, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant, Birleşmiş Milletler Genel Kurulundan Plaza Raporuna atıf yapan ve Rapordaki görüşleri tamamen benimseyen bir karar çıkana kadar, onun ayrılmasına karşı koymuştur. Şimdi Plaza Raporu esasları üzerinden arabuluculuk mekanizması harekete geçirilmek istenmektedir. Türkiye'nin bunu kabul edebilmesi için, Plaza'nın çekilmesi ve yeni bir arabulucunun bulunması gereklidir. Yeni arabulucunun da Plaza'nın izinden gideceği kesinlikle söylenebilir.

S.B.F. Barış Derneği

Onsekiz SBF öğrencisi, 1965 yılının son günlerinde bir Barış Derneği kurdular ve amaçlarını kuruluş bildiriyle kamu oyuna açıkladılar:

«Bilin insanlığın zararına kullanılmaya başlandığından beri, savaşlar, bambaşka bir nitelik kazanmıştır. Yarının savaşında, yeneni ve yenilen olma çağı gibi, kabul ettirilecek istek de kalmıyacaktır.

Bu korkunç gerçek, insanlar da, böyle bir gelecekte korunma güdüsünü yaratmaktadır. Saldırganlara, tüm insanlık karşı çıkmakta, yavaş yavaş, birbirine düşman olmaktansa, emperyalist savaşlara düşman olmayı yeğ tutmaktadır. (.....)

Barış Derneği, Türkiye'deki barış çalışmalarının öncüsü olmayı, böylece, aynı insanlık ülkeye dönük, örgütlü, örgütsüz tüm girişimleri kapsamayı umut eder. Türk halkının sağduyusu, Barış Derneği'nin temel dayanağıdır. Yüce barış ülküsü, bir derneğin, insanların daha uzun yaşantısı içinde bile ulaşılabilecek gibi değildir. Yapılabilecek olan, bu gidişi güçlendirmek, hızlandırmaktır».

Amerika'dan gelen hındi...

POLİTİKA VE ÖTESİ:

VOROŞİLOF AĞACI

1948 yılında 8 Veteriner Fakültesi öğrencisi «komünizm propagandası» yaphklarından dolayı tevkif ettiler ve Ankara Cezaevinin dayanılmaz koşullarına ihtilar. Hepsinin de imfihanları vardı. Sınıflarının başarılı öğrencileri oldukları söyleniyordu. Hocaları, bu gençlerden yanaydı. İstiyorlardı ki, bu çocuklar okullarını bitirsinler, hepsi de yurt için, vatan için yararlı birer insan olsun. Ama, komuıyorlardı işte, karalamayla bunları içeri sokuyorlar, haklarında dayanılmaz suçlamalarda bulunuyorlardı. Yargıcın karşısına ilk çıktıklarında neyle suçlandıklarını öğrendiler: Fakültedeki «Voroşilof Ağacı» altında toplantılar düzenlemek...

KURUDU DİYE KESTİLER

Cumhuriyetin onuncu yıldönümüne büyük önem veriyordu Atatürk. Bu tören için önemli kişiler davet edilmişti. Sovyet Rusya'nın ünlü komutanlarından Voroşilof ve Budiyeni de bu törene çağırılmışlardı. İstanbul'da ve Ankara'da sevgi gösterileri ile karşılanmışlar, bizzat Atatürk istasyona gitmişti. Bu misafirlere büyük önem veriliyor, şereflerine şölenler düzenleniyordu. Bu arada Ankara'da bulunan bir fakülte de - yegâne fakülte Ziraat fakültesi - ziyaret edilecek yerler arasında idi. Çünkü o zamanlar Hukuk fakültesi, Hukuk Mektebi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Mülkiye Mektebi idi,

dostluğunu pekleştirmek için. Amerikan Başkanı devrin millî şefine Dışişleri Bakanımız Necmettin Sadak aracılığı ile bir hindi göndermişti. Bu hindi de özel bir şekilde bakıldı, beslendi. Hatta bir ara hindinin çalındığı haberleri çıktı da bütün Ankara polisi seferber edilmişti. Bazan bir ağacın, bazan bir hindinin uluslararası dostluğu yürüteceğini sanacak kadar iyimserlik içinde dış politika yürütenlerimiz olmuştur. Hindi ölünce dostluk bozulacak, ağaç kesilince düşmanlık artacak sanmışlardır. Biz bu saflıkla yöneten devlet büyüklerimiz çıkmıştır, fakat Demirel hariciyesi, hindisiz ve ağaçsız dış politika yürütme mutluluğu içinde.

MEVKUFEN MUHAKEME KOLAYLIĞI

1960 yılının 27 Mayıs öncesinde, kim Türk Ceza Kanununun 142 nci maddesi ile sanık laştırılmışsa, duruşması, «mekufen muhakeme» idi. Yakalanır, içeri tükülür, kelepçelenerek yargı karşısına çıkılırdı. Büyüklerimiz devletin böyle ko runacağını sanırlardı. Büyükler, böyle yanınca, onların emrindekiler de uygulamayı böyle yaparlardı. Adam yargı karşısına çıktıktan sonra beraat edecekmış, «müsnet suçla hiç bir ilişki» yokmuş, işi güçlü bozulmuş umurlarında bile değildi. Hapisane koşullarına böyle sokulmuş binlerce insan gösterilirim size...

Gelelim 8 veteriner gence.. Onlar tutuklanarak aylarca yatırdılar. Suçları Voroşilof Ağacının gölgesinde komünizm propagandası yapmak. Bu dava beraatle neticelenmiştir. Şimdi bu gençler yurdun şurasında burasında kutsal görevlerini yapmaktadırlar.

Ağacı eken, sulayan, özel bahçıvan tutan, büyüten bunlar değildi. Devletimizin büyükleri idi. Ağacı ekmek suç değil

di de gölgesinde oturmak suçtu. (Rica ederim gülmeyin.. Bu köprülerin üstünden geçerek bu günlere geldik.)

NEYİ YASAKLAMAK İSTİYORUZ?

Komünizmi yasaklamak istiyoruz. Ama yasaklamak istediğimiz komünizm nedir, onun bir tanımlamasını yapalım. Bu Sovyet komünizmi midir, Çin komünizmi midir, Tito komünizmi midir, yoksa kurtuluş hareketi yapan yeni ulusların komünizmi midir? Onu bir bilelim. Bilinmeyen şey yasaklanmaz ki...

Büyüklerimiz önce, neyi yasaklamak istediğimizi bize iyice anlatmışlardır. Onların komünizm hakkında bilgileri olmadığını söylemek haksızlık olur. Devlet büyüğü olmuşlar ve başımıza geçmişler. Elbette büyüklerimiz herşeyi bizden daha iyi bilirler. Voroşilof ağacının gölgesinde oturmaktan, Amerikan hindisine sövmeye kadar varan her şey, vakitli, komünistiktir. Bugün değildir sanıyorum. Çünkü kimse bizi cahil ve gülünç göstermeye hakkı yoktur.

Yasaklamak istediğimiz komünizm hangisidir?

Kıbrıs elimizden alan Amerikan politikasına söğmek parlamentoya kadar girmiştir, artık komünizm değildir. Voroşilof ağacı kesilmiştir ama, Türk pamuğunu, Türk tüünü, Türk meyvesini Sovyetlere satan tüccarlarımız komünist değildir. Baraj yapacağını, fabrika kuracağını, pipe — line döşeyeceğini seçim nutuklarında söyleyen Demirel, bunların Sovyetler tarafından kurulacağını açıklamıyor, fakat yapılacak olanla öğreniyor. Bu da komünizm değildir.

Kendileri gibi düşünmeyenleri, Ceza Kanunumuzun mühem maddelerinden yararlanarak susturmak gibi bir maksatları olduğunu da devlet büyüklerimiz yakıştıramayız.

Oyleyse? Oyleyse yasaklamak istedikleri komünizm nedir, bunu bize açıklasınlar.

1965 yılında Türkiye'de yaşadığımızı biliyoruz. Aynı zamanda bilimsel çağda ve bu dünyada yaşadığımızı da biliyoruz. Bizi yöneten büyüklerimiz çağımızı bildiklerine de inanıyoruz. Bundan başka türlü olmaya imkân yok.

Kim kime neyi yutturmak istiyor, bu açığa çıksın.

Mehmed Kemal

TÜRKİYE'NİN ANA DAVASI

Türk Tarımında Kapitalizmin Gelişmesi

FAKİR VE KÜÇÜK ÇİFTÇİLERİN

ARTAN SEFALETİ «1913 - 1960»

Türkiyeyi tanımının ilk şartı, toprak mülkiyetinin dağılışındaki değişmelerin bilinmesi ve bundan gerekli sonuçların çıkarılmasıdır. Ne var ki Türkiye'nin bu ana meselesi üzerinde araştırmalar yapılmış değildir. YÖN, bu konuda da öncülük etmekle şeref duymaktadır.

1 Türkiye, dün olduğu gibi bugünün ölçüleriyle de az gelişmiş ülkeler gurubuna dahil bir ülkedir.

Başbakan Demirelin hükümet programında Türkiye'yi gelişmiş bir ülke gösterme çabalarına ve hükümet programını bu görüşü temel yaparak hazırlanmış olmasına rağmen, AP yöneticilerinin dışındaki bütün çevreler Türkiye'nin az gelişmiş bir tarım ülkesi olduğunda ortak bir görüşe sahiptirler.

Topraklarının yüzölçümü 77,7 milyon hektar tutan bu kocaman yarımada 31 milyondan fazla insan yaşamaktadır. 1927 de nüfusu 13.648.000 olan Türkiye'de, 1935 nüfus sayımı sonuçlarına göre 15 yaşından yukarı iktisaden faal nüfusun %81,8'i tarım alanında çalışmaktaydı.

1927 yılından 1965 yılına kadar genel nüfustaki artışları ve tarım nüfusunun yerini, gösterdiği eğilimleri aşağıdaki tablo açıklamaktadır:

TÜRKİYE'NİN NUFUSU (1927 - 1965)

Yıllar	Mutlak rakamlarla nüfus	Artış oranı % (1927 = 100)	15 ve daha yukarı yaşta iktisaden faal nüfusa, tarımdaki faal nüfusun oranı %
1927	13.648.000	100	82,0
1935	16.158.000	118,4	81,1
1940	17.821.000	130,5	80,4
1945	18.790.000	137,8	80,2
1950	20.947.000	151,2	78,0
1955	24.065.000	176,3	77,4
1960	27.809.000	203,00	77,0
1965	31.300.000	229,4	? (*)

(*) 1965 yılında tarımdaki iktisaden faal nüfusun 15 yaşından yukarı iktisaden faal genel nüfusa oranı henüz bilinmemektedir. Başbakan Demirelin hükümet programı görüşmeleri sırasında açıklanmış olduğu %77 rakamı 1960 yılına ait olduğu görülmektedir. Son beş yıl içinde ne gibi bir değişimin olduğu, ancak İstatistik Genel Müdürlüğü hesaplarını bitirdikten sonra anlaşılacaktır.

Görüldüğü gibi, 1927 ile 1960 yılları arasında tarımdaki faal nüfusa ancak %5 oranında bir azalma olmuştur. 33 yıl içinde meydana gelen bu %5 lik azalma bile yalnız başına bize şunu göstermektedir: Türkiye çok ağır ve yavaş ilerleyen bir tarım ülkesidir.

Türkiye genel nüfusedeki artış temposunu ve tarım nüfusedeki %5 lik azalışı böylece tesbit ettikten sonra gelelim toprak adamlarıyla toprak arasındaki ilişkilerin izlenmesine..

2 İşlenen topraklar ve 1913 - 1960 yılları arasında bu alanda görülen gelişmeler: 1913 YILI:

Eldeki gayet kısır ve yetersiz kaynakların gösterdiğine göre, Türkiye'de ilk defa 1913 yılında bir Tarım Sayımı yapılmış. O zaman 9,3 milyon hektar tahmin edilen işlenebilir toprakların 7,7 milyon hektarını içine alan, bu sayıma göre toprakların dağılışı şöyledir:

1913 YILI TARIM SAYIMINA GÖRE TOPRAĞIN DAĞILIŞ DURUMU

Aile sayısı (1000)	%	İşlenen toprak (1000 hektar)	%	Aile başına düşen ortalama toprak alanı (hektar)	
Derebeyi	10	1	3,000	39,0	300
Toprak ağaları	40	4	2,000	26,0	50
Orta ve az topraklı köylü	870	87	2,700	35	3,1
Topraksız köylü	80	8	—	—	—

Yukarıdaki tablodan da görüldüğü gibi, 1913 yılında işlenen toprakların %65'i derebeyleriyle, toprak ağalarının elinde, geri kalan %35'i ise orta ve az topraklı köylülerin elinde imiş. Orta ve az topraklı köylülerin aile sayıları toplamı 870 bin olup bunların tarım nüfusuna oranı %87 dir. Tamamen topraksız olan ailelerin sayısı 80 bin oranı da % 8 dir. Sayıları topu topu 50 bin aile hesap edilen feodal, yarı-feodal toprak beyleri ile ağaları arasında 50 hatta 100 köye sahip olanları varmış.

Sayıları 950 bini aşan köylü aileler bu toprak bey ve ağalarının eciri, yarıcısı, marabucası durumundaydı.

1930 İLKBAHARI

1913 yılında toprağı işleyenlerle, ona sahip olanlar arasındaki genel durumun 1930 yıllarında nasıl olduğuna gelince:

Tekrar hatırlatmak gerekir ki, o yıllarda üzerinde durduğumuz konu ile ilgili herhangi bir sayım yapılmamıştır ve durumu aydınlatacak kesin bir vesika yoktur ortada. Bununla beraber, 1930 yıllarındaki durumun ne olduğunu o zamanlar İçişleri Bakanı olan Şükrü Kaya'nın şu açıklamasından görmek mümkün. (19/5/1930 tarihli Millet Meclisinde Bütçe görüşmeleri sırasında İçişleri Bakanının yaptığı konuşmadan bir parça.)

«Memleketimizde bulunan 40.300 köyden 1500 köyün halkı topraksızdır. Şehirlerde topraksız olarak da bir o kadar çiftçi vardır. Toprağı nâ-kâfi olan çiftçi nüfusu da aşağı yukarı 300.000'e balığ olmaktadır.»

Bu açıklamanın ortaya koyduğu gerçekleri şu şekilde sıralamak mümkün:

1 — Tamamen topraksız olan 1500 köyde ortalama 100 ailenin yaşadığı var sayılırsa (bu ortalama o günkü duruma kanımıza uygundur) demek ki yuvarek olarak 150.000 aile bu 15000 köyde topraksızdır. Bir o kadar da şehir ve kasabalara gitmeye, oralarda günlük nafakasını aramaya zorlanmış köylü ailesi var. Böylece o devrede Türkiye'de, 300.000 köylü ailesinin topraksız olduğu söylenebilir. Bunlara 300.000 oldukları tahmin edilen az topraklı yani çok fakir köylü ailelerini de eklersek, 600.000 aile eder. Türkiye'de, özellikle köylerde ortalama her aile 6 hatta 7 kişi hesaplanırsa, 4 milyon insanın sefalet tablosu çıkar ortaya. Bu tablonun 1945 yılına kadar düzelmeye yönünde değil daha da kötüleşme yönünde değişmiş olduğunu biraz sonra göreceğiz.

2 — Şükrü Kaya'nın bu açıklaması, o tarihten itibaren en azından 1500 köyün feodal toprak bey ve ağalarının elinde olduğunu resmen kabul etmektedir. Bu demektir ki, bu 1500 köyde yaşayanlar, gerektiği zaman çocuklarıyla birlikte ve bütün varlıklarıyla birlikte başka ağa ve beye, haberleri bile olmadan, tıpkı bir eşya, bir mal gibi devrediliyorlardı. Yahut da yaşadıkları topraklardan sürülüp çıkarılıyorlardı. Şükrü Kaya'nın beyanatında, topraksız köylüleri, aile sayısına göre değil de köy sayısı üzerinden hesap etmesi (istatistik yokluğu önemli bir etken olmakla beraber) Türkiye'nin o günkü şartlarına uygun düşmekte. Bütün köy halkının; evler, bahçeler vb. hepsi dahil olmak üzere, tamamen bey veya ağanın malı olan topraklar üzerinde yaşamaları halini karşısında Şükrü Kaya en gerçekçi ölçüyü kullanmış.

Fakat, çok önemli olan bir noktayı unutmuş, üzerinde durmamış. O nokta şu: Tamamen bey veya ağaların malı olmayan köylerdeki, yani 40.300 — 1500 = 38.800 köydeki topraksızları ve az topraklı fakir çiftçileri..

1945 SONBAHARI:

1945 yılında Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, hazırlanırken kurulan Geçici Komisyon, çalışmaları sonunda Türkiye'de tarım alanında çalışanların «sahip oldukları» toprakların yüzölçüsünü ve toprakların çiftçi aileler arasında dağılımını şu şekilde tesbit etmişti:

GEÇİCİ KOMİSYONUN HAZIRLADIĞI 3 NUMARALI CETVEL

Genişlik (dönüm)	Aile sayısı	Ailelerin oranı %	Toprağın genişliği (dönüm)	İşlenen topraklara oranı %	Aile başına düşen ortalama (dönüm)
5000 ve yukarı	418	0,01	6.400.000	3,7	15.000
5000 - 500	5764	0,23	17.200.000	9,95	3.000
500 den az.	2.493.000	99,75	149.180.000	86,34	60
TOPLAM:	2.499.182	100,0	172.180.000	100,0	

Görüldüğü gibi, bu cetvelde bir sürü eksiklikler var. Verilen rakamların da gerçeklere bir hayli uzak olduğu açık. Nitekim bunun böyle olduğunu biraz sonra yakından göreceğiz. Cetveldeki eksiklikleri kendisi de gören Geçici Komisyon verilen bu bilgiye ek olarak şunları vermiştir.

1 — 9.487 köyde yüz ölçüsü 13.723.853 dönüm tutan ve 73 milyon lira değerinde olan Devlete ait topraklar vardır.

2 — O tarihten itibaren Tarım Bakanlığınca 35 ilde yapılmış olan etüdlerin sonucunda elde edilen rakamlar, aynı ölçüler oranında diğer geri kalan 37 vilâyete uygulanmak suretiyle şu sonuçlara varılmıştır: Türkiye'de, 128.690'ı topraksız, 872.830'u az topraklı olmak üzere, topraksız köylü ailesi toprağı muhtaçtır.

Geçici Komisyon raporlarında ve cetvellerinde az topraklı deyiminden ne anlaşıldığı belli değildir. Fakat karanlık durumu 1945 Martında Tan Gazetesinde yayınlamış olduğu inceleme yazısında Esat Adil Müstecabioğlu, nisbeten aydınlığa çıkarmıştır.

Halk oyuna resmen açıklanmamış olan Geçici Komisyonun rapor ve vesikalarnın sonuçlarını özel yollarla elde ettiğini belirten Sayın Müstecabioğlunun yayınladığı cetvele göre, işlenen toprakların dağılışı şöyledir:

KÖYLERDEKİ ÇİFTÇİ AİLELERİN TOPRAK TASARRUF TIPLERİNE GÖRE AYRILIŞI — 1950 TARIM ANKETİ

Top. tasarruf tipleri	Tarım bölgeleri									Toplam
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	
Mal sahibi	293.4	252.3	135	125.8	117	97.5	337.7	158.2	168.9	1.868.1
Yarı mal sahibi	63.3	114.2	68.6	51.4	31.4	23.5	62.9	39.4	43.7	498.8
Kiracı	0.8	4.7	1.5	1.3	1.8	2.6	0.5	0.7	0.8	14.8
Yarıcı	1.9	7.3	2.6	10.8	4.1	17.3	2.2	8.6	2.2	57.1
Marabacı	0.5	2.1	0.6	2.3	0.3	1.7	0.9	1.1	0.3	9.7
Başka şekil	0.3	0.8	0.2	0.5	0.3	0.6	0.2	1.1	0.5	4.7
Belli olmayan	0.2	0.5	0.1	0.3	0.7	0.1	0.2	0.4	0.2	3.2
Toplam	360.5	382.1	208.8	192.5	155.1	144.3	404.8	209.6	216.6	2.274.6

NOT : Tabloda yer alan bütün rakamlar 1000 ile çarpılmadık.

Bu tablo bize: 1 — Mal sahibi olan 1.686.143 ailenin kaç hektar toprağı olduğunu göstermemekte. 2 — Bu toprakların aileler arasında nasıl dağılmış olduğuna ışık tutmamakta. 3 — Aynı şekilde yarı mal sahiplerinin, gerek kiracı, yarıcı, marabacı v.b. olarak çalışanların ne kadar toprak işlediğini de bildirmemekte. İstatistikleri hazırlayanlar veya hazırlatanlar bu konuda bilgi vermemek için özel bir dikkat göstermişler. Fakat herşeye rağmen bu karışık bulmacayı bir ucundan tutarak okuyucuların çözebilmesine istemiyerek açık kapı bırakılmış. Bir başka sayfada, çiftçi nüfusun sahip olduğu iş hayvanı sayısını ve bir çift iş hayvanı ile ortalama olarak 1950 yılında ne kadar toprak işlenmiş olduğu tablo hâlinde önümüze koymuştur.

Bilindiği gibi yurdumuzda temel mekanik güç traktör değil, öküzdür. İkinci derecede mandadır, attır, eşektir. Çiftçinin sahip olduğu iş hayvanı sayısı ilk bakışta elde başkaca bir bilgi olmadığına göre insana fazla bir şey vermez görünüyor. Fakat çiftçi ailelerin sahip oldukları iş hayvanı sayısını gösteren tabloyu izledikten sonra, meselenin yavaş yavaş aydınlaşa çıktığı görülecektir. Belirtmeye lüzum yok ki, bu yolla varılacak sonuç ancak bize gerçeğe yakın bir rakam verebilir. Kesin olamaz. Bunun da suçu herhalde gerçekleri saklamış olanlara aittir.

Aşağıdaki tabloda çiftçi ailelerin çalıştırdıkları iş hayvanı sayısına göre gruplamışları verilmektedir. Ve topraksız aileler dahil edilmemiştir.

Böylece topraksız ailelerin öküz, eşek, manda, katır cinsinden herhangi bir iş hayvanına sahip olmadıkları da sessizce itiraf edilmiş olunuyor.

KÖYLERDEKİ ÇİFTÇİ AİLELERİN ÇALIŞTIRDIKLARI İŞ HAYVANI SAYISINA GÖRE AYRILIŞI

(1950 Tarım Sayım. İstat. Yıl. sa: 239)

İş hayvanı	A — Aile sayısı		Toplam
	H — İş hayvanı sayısı		
1	A —		161.885
	H —		161.885
2	A —		1.004.121
	H —		2.008.242
3	A —		265.028
	H —		797.084
4	A —		224.282
	H —		897.128
5	A —		72.616
	H —		363.070
6—7	A —		61.375
	H —		384.672
8—9	A —		31.378
	H —		343.729
Genel toplam	A —		1.821.043
	H —		4.953.810
İş hayvanı olmayan çiftçi aileler sayısı:			501.391

Toprakla, toprağın işlenmesiyle doğrudan doğruya ilişiği olmayan 47.716 sadece hayvan yetiştiren aile bu tabloya sokulmuş olduğundan gene çıkarmak gerekir. Yani gerçek çiftçi sayısı: 1.773.327 aile olarak bulunur. Toplam iş hayvanı sayısından 1 ilâ 3 iş hayvanı olan ailelerin içindeki hayvanları çıkarırsak o zaman 389.653 çiftçi ailesinin 3 den fazla iş hayvanı olduğu meydana çıkar. Şimdi burada biraz durup düşünmek ve Türkiye'nin 1950 şartlarında 1 ilâ 3 iş hayvanına sahip olmanın ne demek olduğunu araştırmak gerek.

Önce 1 iş hayvanına sahip olan 161.885 çiftçi ailesinden başlayalım. İstatistik Yılığın bize 1950 yılında bir çift iş hayvanı ile ortalama 5 hektar toprağın işlenmiş olduğunu söylüyor. Memleketimizde az dahi olsa toprak sahibi bir köylü ailesinin bir tek iş hayvanı olması gerçeklerin çok uzağına düşen bir varsayım olur. Bir tek iş hayvanına sahip köylü ailelerin yüzde 90'ının topraksız kabul edilmesi ise gerçeklere çok yakın düşer. Buna rağmen, madem ki bir çift sarı öküzle 5 hektar toprak işlenmiş, ortalama bir hesapla ve çok iyimser bir tutumla bu ailelerin 15 dönüm toprağına sahip oldukları varsayılabilir. Burada belirtmemiz gereken bir nokta var. Biz bu hesapları, çiftçi ailelerin ellerindeki iş hayvanı ile işledikleri topraklara sahip olduklarını varsayarak yapacağız. Yani, en iyimser bir hesap yürüteceğiz. Tablo 6'da hiç bir iş hayvanı olmayan aile sayısı 501.391'dir.

Bu aileler çiftçi nüfus arasında sayıldıklarına göre bilindiği gibi yurdumuzda hayvansız çiftçi demek en fakirden bir yarıcı veya marabacı demektir. Yani bu ailelerin bir karış toprağı yoktur. Hatta yüzde 80'inin kafasını sokacağı kendi malı bir kulübesi de yoktur. Ağanın, beyin malı olan toprakları sürer, ağanın verdiği iş hayvanlarını, aletlerini kullanır ve ağanın verdiği tohumu eker, kaldırır. Ürünün üçte ikisi de ağaya gider. Bu ailelerin durumu tamamen topraksız olan 410.000 ailenin durumundan pek de farklı değildir. Tıpkı onlar gibi ne kendi malı olan toprakları ne de iş hayvanları vardır.

Şu halde 410.000 + 501.391 = 911.391 köylü ailesi topraksızdır veya çok iyimser bir tahminle bu 501.391 köylü ailesinin ikiye dönümlük bir tarla ve bahçesi vardır ki, toplamı 100 bin hektarı geçmez.

Gelelim bir iş hayvanı olan köylü ailelerine. Yukarıda da belirttiğim gibi bunların toprak sahibi olduklarını kabul edersek, ellerindeki toprakların İstatistik yılığın gibi 2.688.721 dir. Bu sayıya sadece hayvan üreten 47.716 aileyi de katarsak, çilerin işledikleri toprakları kendi malları olduğu varsayımına ve ortalama 30 dönüm yani 3 hektar toprak sahibi oldukları hesabıyla bu ailelerin ellerindeki toprakların 1.269.149X3 = 3.807.447 hektar olduğu anlaşılır. Burada ortalama kabul ettiğim 3 hektarlık sayı, 1952 Sonbahar Tarım anketlerinde ileri sürülen şu veriye göre alınmıştır. 1952 anketine göre, Türkiye'de 1.5 milyon çiftçi ailesi 1—5 hektar arasında toprak işlemiştir. Benim aldığım ortalama, bu rakamların ortalamasının da üstündedir. Şimdi, bu çok iyimser tutum ve hesapların sonuçlarını toplamaya çalışalım.

Genişlik (dönüm)	Beser nüfuslu aile sayısı	Aile sayısının tarım alanındaki genel aile sayısına oranı	
			%
Topraksız	61.008		5,50
1—10	244.823		22,10
10—20	161.280		14,56
20—30	124.518		11,25
30—40	92.222		8,32
40—50	73.313		6,61
Toplam	757.196		68,34
50—75	112.720		10,18
75—100	74.914		6,76
Toplam	944.803		85,28
100—200	88.365		7,98
200—500	31.880		2,87
500—1000	40.104		3,70
1000 den yukarı	1.876		0,17
Genel toplam	1.107.034		100,0

Yapılan açıklamaya göre bu cetvelin ikinci sütununda yer alan aile sayılarının her birini 2,1 ortak katsayısı ile çarpmak suretiyle bütün Türkiye'deki topraksız ve topraklı köylü ailelerinin sayısı elde edilir. Geçici Komisyonun gerek topraksız, gerekse az topraklı aile sayısını bu usulle bulduğu belirtilmektedir. Bu duruma göre demek ki o tarihte yani 1945 yılından önce Türkiye'de 128.690 ailenin topraksız ve 287.830 ailenin de az topraklı olduğu sonucuna varılmaktadır. Gerek o günkü, gerekse bugünkü Türkiye şartlarında az toprak ölçüsü olarak 1 ilâ 20 dönüm kabul edilmesinin gerçeklere uzak olduğu meydandadır. Böyle bir ölçü sadece yurdumuzda toprağı muhtaç köylü ailelerinin sayısını bilerek az gösterme çabasıyla ileri sürülmüştür.

GELELİM 1950 SONBAHARINA :

Büyük toprak ağası Menderes'in Başbakan, toprak ağası Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu'nun da İçişleri Bakanı oldukları bu dönemde yapılan Tarım sayımının sonuçlarına göre, o tarihte durum şöyle :

KÖYLÜ AİLELERİN ÇİFTÇİ OLUP OLMADIKLARINA GÖRE AYRILIŞI — 1950 —

	Tarım bölgeleri..									Toplam
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	
Köylü	423	462.5	236	261	187.6	196	440	260.1	265.6	2.732
Çiftçi	366	387.8	210	203	157.6	153	406.1	216.5	221.9	2.322
Çiftçi olmayan	57.5	74.6	26.3	58	30	42.8	33.8	43.6	34.8	410

NOT : Tabloda yer alan bütün rakamlar 1000 ile çarpılmadık.

Kaynak: 1959 Türkiye İstatistik Yılığın. Sayı: 238

Tablodan da görüldüğü gibi 1950 yılında topraksız köylü ailelerinin sayısı 410.000 dir. Menderes ve Karaosmanoğlu yurdumuzda topraksız köylünün varlığını kabul ve ilân etmeye anlaşılacak gönülleri razı olmadığı için, bu cinsten köylülere çiftçi olmayanlar demeyi uygun görmüşler.

Yukarıdaki tablonun yer aldığı İstatistik Yılığının aynı sayfasında bulunan bir başka tablo bize, köylü aileler arasında 6 nüfuslu olanların hâkim durumda bulunduğunu gösterir. Buna göre, demek ki, 1950 yılında 410.000X6 = 2 milyon 460 bin köylü bir karış topraktan yoksundur.

Gene aynı yıl köy ve bucaklarda yaşayan nüfus 15.550.000 dir. Yani, topraksız köylülerin genel köylü nüfusa oranı %16 dir.

1950 yılında işlenen toprakların yüz ölçüsünün 16.000.000 hektar olduğu, İstatistik Yılığında açıklanmaktadır. Yukarıdaki tabloda topraksız köylü ailelerinin sayısı 2.322.391 aile bulunmaktadır. Bu yekûna, toprakla uğraşmayan, sadece hayvancılıkla geçinen 47.716 aile de dahil edilmiştir. 1950 yılında gerçek çiftçi nüfusunun bulmak için, yukarıdaki rakamdan hayvancılıkla geçinenleri çıkarmak gerekir. 2.322.391 — 47.716 = 2.274.675. Demek ki 1950 yılında mevcut 16.000.000 hektar toprak iki milyon ikiyüz yetmiş dört bin altı yüz yetmiş beş çiftçi ailesi tarafından işlenmiş, ekilmiş biçilmiş. Fakat, nasıl? Ne gibi üretim ve mülkiyet ilişkileri içinde bu toprakları işlemişler?

Resmî istatistikler bize ancak aşağıda izliyeceğimiz tablodaki kadar bilgi veremez, daha fazlasına yanaşmamakta..

1 — 410.000 köylü ailesi tamamen topraksızdır.
2 — 501.391 köylü ailesi 100.000 hektar toprağa sahiptir, fakat bu ailelerin iş hayvanı yoktur.
3 — Sayıları 1.269.149 olan köylü ailelerin elinde 3.807.447 hektar toprak var.
4 — Sayıları 161.885 olan bir tek iş hayvanına sahip köylü ailelerin elindeki topraklar, 161.885X1,5=242.800 hektardır.
O halde, 410.000 tamamen topraksız oldukları kabul ve ilân edilen köylü aileleri dışında kalan, 1-2-3 iş hayvanına sahip 3 gurup köylü ailelerinin ve hiç iş hayvanına sahip olmayan 501.391 ailenin toplam olarak işledikleri (kendi malları varsayılarak) toprakların yüzölçümü 1950 Sonbaharında 4.150.267 hektar tutmaktadır. Bu kadar toprağa sahip ailelerin toplam sayısı da 1.932.242'dir.
Burada tekrar 5 numaralı tabloya dönelim. Göreceğiz ki, o tabloda: mal sahibi, yarı mal sahibi, marabacı, kiracı, yarıcı ve daha başka şekillerde toprağı işleyen bütün ailelerin toplam sayısı 2.274.675'dir.
Demek ki: 2.274.675 — 1.932.242=342.250 çiftçi ailesi hem 3 iş hayvanından fazlasına hem de 5 hektardan fazla toprağa sahip oldukları anlaşılır.
Burada gerek tabloları gerekse satırlar arasındaki rakamları dikkatle izleyen okuyucular iki yerde tutmazlığın olduğunu göreceklerdir. Her iki tutmazlık toprağı işlemekle ilgileri olmayan fakat iş hayvanına sahip bulunan hayvancılıkla uğraşan 47.716 köylü ailesinin tablo 6'ya da sokulmuş olmasından ileri gelmektedir. Nitekim, tablo altındaki aile toplamı sayısından özellikle 3 iş hayvanından fazlasına sahip olan 889.653 aileden bunları çıkarırsak elde edilen 341.937 aile sayısının biraz önce bulduğumuz 342.250 rakamına çok yakın olduğunu ve aradaki farkın bu derece bizi uğraştıran karışık hesaplara rağmen sadece 313 aile olduğunu görürüz.
İmdi, gefelim 3 iş hayvanından fazlasına sahip olan 342.250 çiftçi ailesinin elindeki toprakların 1950 yılında ne kadar olduğunu.
380 sayılı Türkiye İstatistik Yılığının 210 uncu sayfasında 1950 yılında bağ, bahçe, sebzelik ve zeytinlikler dışında kalan işlenen toprakların 14 milyon 542 bin hektar olduğu bildirilmektedir. Biz, burada bu 14,5 milyon hektar toprağın kimler tarafından işlendiğini değil, kimlerin sahibi olduklarını araştırdığımızdan, aynı istatistik yılınının 240 ıncı sayfasında yer alan tablo ile işimiz yok. Zira bu tablo, kimlerin ne kadar toprak işlediğini göstermekte. Kaldı ki, bu açıdan hazırlanmış olan tablo 1952 yılına ait. Evet, 1950 yılında 14,5 milyon hektar toprak kimlere aitmiş? Yukarıda karışık hesaplar sonunda vardığımız sonuca göre, bu miktarın 4.150.267 hektarı, 1.932.242 köylü ailesine ait. Yukarıdaki 14,5 milyon hektara 1.400.000 hektar tutan bağ, sebzelik ve zeytinlikleri de katarsak o zaman hemen de 16 milyon hektara varan toprakların kimlere ait olduğu sorusu ortaya çıkıyor.
Bu 16 milyon hektarın 4.150.267 hektarının kimlere ait olduğunu bulduk. 6 numaralı tabloda 4 ilâ 5 iş hayvanına sahip köylü ailelerinin orta çiftçi kategorisine dahil olup sayılarının da 296.898 aile olduğu görülmektedir. Bu ailelerin sahip oldukları iş hayvanı sayısı ise 1.260.698'dir. İstatistik yılığının bir çift sarı öküzlün ortalamaya sürebildiği toprak ölçüsü, Orta çapta köylü ailelerine uygulandığında orta çiftçilerin 1950 yılında sahip oldukları toprakların tutarının 4.530.000 hektar olduğu yaklaşık olarak bulunur.
Orta çiftçilerin sahip oldukları toprak miktarını fakir ve küçük çiftçilerin topraklarıyla toplayıp, bu toplamı 1950 yılında işlenmiş olan 16 milyon hektardan çıkarırsak elde edilen miktarın toprak ağalarına ve büyük çiftliklere ait olduğu kendiliğinden belirir. O halde:
Fakir çiftçilerin sahip oldukları: 342.800 hektar
Küçük çiftçilerin sahip oldukları: 3.807.000 hektar
Orta çiftçilerin sahip oldukları: 4.530.000 hektar
Toplam: 8.679.800 hektar
Toprak ağalarının ve beylerinin sahip oldukları topraklar ise: 16.000.000—8.679.800=7.320.200 hektar.
Toprak ağaları ve derebeylerinin aile sayısı 47.398'dir. Bu sayı, 5 numaralı tablodan çıkmaktadır. Bu sayı, gazete ve dergilerde çıkmış olan sayılara da uygun düşmektedir. 47.398 toprak ağası ve derebeyi arasındaki sayı farklarını, 2 ve 3 numaralı tablolar, gazetelerde çıkan yazılar ve yetkili kişilerin demeçleri, şöyle tesbit etmiştir.
Toprak ağası: 44.022 aile ve 4.570.200 hektar toprağa sahip
Derebeyi: 3.376 aile ve 2.750.000 hektar toprağa sahip
Buraya kadar çıkan bütün sayıları bir tablo içinde toplarsak manzara şu:
İşlenen toprakların mülkiyet durumlarına göre çiftçi aileler arasında dağılışı:
(1950 tarım sayımı sonuçlarına göre)

Aile sayısı	Tarım nüfusuna oranı %	Sahip olunan toprak alanı (hektar)	Bütün işlenen topraklara oranı %
Topraksızlar	410.000	—	—
Fakir çift.	663.276	342.800	2.14
Küçük çift.	1.269.149	3.807.000	23.78
Orta çift.	298.898	4.530.000	28.34
Ağa çift.	44.022	4.570.200	28.56
Derebey	3.376	2.750.000	17.18
Toplam	2.688.721	15.999.000	100.00

İstatistik yılığının 238 inci sayfasında 185 numaralı tabloda bütün çiftçi ailelerin toplamının 2.732.391 olduğu belirtilmekte. Bu sayıya, hem topraksızlar, hem de sadece hayvan üretenler de dahil edilmiştir.
Bizim buradaki 7 numaralı tablodaki topraksızların da dahil edildiği sayı görüldüğü gibi 2.688.721 dir. Bu sayıya sadece hayvan üreten 47.716 aileyi de katarsak, İstatistik yılığındaki bütün çiftçi sayısını tamamen tuttuğu görülecektir. Böylece, bize sadece iş hayvanına sahip çiftçi guruplarının durumunu bildiren tablodan hareketle ve oldukça uzun yollardan geçerek, İstatistik Yılığının fazla bir şey ifade etmeyen 185 numaralı tablosuna vardık ve bu tablonun gerisindeki gerçek durumun aydınlaşa çıktığını gördük. İmdi aydınlaşa çıkan bu tabloda bazı önemli noktaları tesbite çalışalım.
1 — Tarım nüfusunun % 15'i tamamen topraksızdır.
2 — Tarım nüfusunun % 24,67'si, yani dörtte biri işlenen toprakların ancak % 2'sine sahiptir.
3 — Buna karşılık tarım nüfusunun % 1'i yani toprak beyleri işlenen toprakların % 172'sine elkoymuştur.
4 — Toprak ağalarıyla birlikte bu toprak feodalitesi, bütün işlenen toprakların % 45'inin yani hemen yarısının üzerine oturmuştur. Tabii, hem de en verimli cinsten toprakların.
5 — 1930'larda Şükrü Kaya'nın ve Atatürk'ün toprağı na-kâfi dedikleri çiftçi ailelerinin sayısı 1.269.150'ye varmıştır. O zamanlar toprağı na-kâfi olduğu tahmin edilen 1500 köy ortalamaya 100 hane—150.000 çiftçi ailesinin sayısı 1950 yılında tam % 846 artarak 8,5 misli olmuştur.
Bu demektir ki, topraksız ve fakir çiftçileri de dikkate alırsak, Türk köyündeki iktisadi ve sosyal sıkıntı, bunalmış, sefalet ve her türlü sosyal huzursuzluk sekiz buçuk defa artmış, katmerlenmiştir, kangrenleşmiştir.
6 — 1950 yıllarında Türk köyünün ve toplumunun en keskin, en belirgin, en huzursuz yönü şudur: bir tarafta 2.300.000 topraksız, fakir ve perişan köylü aileleri, öbür tarafta, yani bu fakir yığınların tam karşısında ve onun ense kökünde boza pişiren 47.398 yarı feodal toprak ağası, beyi...
7 — İktidarda ise, bu 47 bin yarı feodal toprak beyini süratle toprak kapitalistine, patronuna dönüştürmek için geceli gündüzlü çalışan bir büyük çiftlikli - komprador gurubu...
1952 SONBAHARI:
Büyük çiftlikçi - Komprador gurubunun iktidarda olduğu bu devre Türkiye tarım ekonomisinin yüksek konjonktür yılıdır. 1953 yılı sonuna kadar devam eden

ekstansif yayılma devresinde 4 milyon hektar yeni topraklar tarım alanına katılmış, çayırılar, meralar traktörlerle sürülüp tarla haline getirilmiştir. Traktörlerin sayısı 16 binden 31 bine yükselmiş, tarım ekonomisine kapitalist işletme metodları, kredileri hızla yayılmaya başlamıştır. Bir yandan ortaya yeni tarım işletmeleri çıkarken, ağalar - beyler kapitalistleşirken, öbür yanda küçük ve fakir çiftçiler arasında hızlı topraksızlaşma ve tasfiye süreci başlamıştır. Türkiye tarımında bu devrede belirli şekilde görülmeye başlayan iki yönlü kapitalist gelişme ve yayılma, biraz sonra izleyeceğimiz tablodan da anlaşılacağı gibi Türkiye tarım nüfusunun yapısında önemli deyişmeler meydana getirmiştir. Özellikle küçük ve fakir çiftçiler tabakasında tasfiye süreci hızlanmış, 100.000 çiftçi ailesi daha topraklarını tamamen kaybederek, büsbütün sefilleşmiş, mevsimlik tarım işçilerinin sayısı hızla artmıştır. Topraksız fakir köylülerin büyük şehirlere, kasabalara akını büyük çapta hızlanmış, şehirlerin kenar mahallelerinde mantar gibi biten Gecekondular, iktidarı ve mutlu azınlığı ve basını rahatsız eder olmuştur.
1948—50 yıllarına kadar çok ağır ve yavaş bir tempo ile Prusya Yolunda yürüyen ağalar ve Derebeyleri 1950 den itibaren adımlarını sıklaştırmış, tempolarını artırmışlardır. Prusya yolcularının artan bu temposu yanında Amerikanvari kapitalistleşme yolunda yürümeye başlayanlar, doğar doğmaz sıçrayıp koşmaya başlamışlar, 2—3 yıl içinde 4 milyon hektarlık yeni tarım alanlarında traktör ve biçer - döğerleri koşturur olmuşlardır.
İşte bu iki yıl içinde meydana gelen deyişmelerin yeniden çizip ortaya koyduğu tablo, manzara!...
İşlenen toprakların mülkiyet durumlarına göre çiftçi aileler arasında dağılışı. 1952 Sonbahar anketlerine göre düzenlenmiştir.

Aile sayısı	Tarım nüfusuna oranı %	Sahip olunan toprak alanı (hektar)	Bütün işlenen topraklara oranı %
Topraksızlar	501.000	16,6	—
Fakir çift.	952.600	31,0	560.000 2,6
Küçük çift.	1.216.422	40,1	3.124.000 14,8
Orta çift.	305.198	10,7	4.713.600 22,6
Ağa ve köy burj.	47.822	1,5	8.261.400 39,4
Derebey	3.358	0,11	4.341.000 20,6
Toplam	3.030.000	100,0	21.000.000 100,0

Bu tablonun önümüze koyduğu çirliçiplak gerçekler şunlar:
1 — Son iki yılda tarım nüfusu 300 bin aile artmıştır.
2 — Topraksızların sayısı 501 bin aileye yükselmiştir.
3 — Fakir çiftçi ailelerinin sayısı 663 binden 952 bine çıkmıştır.
4 — Küçük çiftçi ailelerinin saflarında elemeler olmuş, tarım nüfusunun artışına rağmen bu aileler arasında 59 bin aile ya topraklarını büsbütün kaybetmiş, ya da topraklarının bir kısmını ağalara beylere kaptırarak fakir aileler arasında karışmıştır.
5 — Son iki yıl içinde işlenen toprakların alanında üçte bire yakın bir artış olmasına ve böylece işlenen toprakların miktarı 16 milyon hektardan 21 milyona yükselmesine rağmen fakir ve küçük çiftçilerin toprakları bütün işlenen toprakların % 17'sine düşmüştür. Bu oran 1950 yılında, 7 numaralı tablodan da görüleceği gibi % 26 idi.
6 — Orta çiftçi ailelerinin sayısında, bu döneme tesadüf eden yüksek konjonktürün etkisiyle 7 bin aile kadar bir artış olmuştur. Yüksek konjonktürün tarım alanında yarattığı geçici gelişme ve genişlemenin orta çiftçi ailelerinin payına düşen şey; bu gurupta bir elemenin olmayışı yanında 200 bin hektar kadar yeni toprak kazanmış olmalarıdır. Buna rağmen, 7 ve 8 numaralı tablolardan görüldüğü gibi, Orta çiftçilerin topraklarının bütün işlenen topraklar içerisindeki yerinde, payında % 6'lık bir gerileme, olmuştur. Yani, oran % 28,34'den yüzde 22,6'ya düşmüştür. Aynı şekilde, Orta çiftçi ailelerinin, tarım nüfusu içindeki payında da yüzde 0,5 oranında bir gerileme, azalma olmuştur.
7 — Bütün bu çiftçi guruplarının toprak kayıpları, maddi kayıpları, zararları, sefalet ve fakirlikleri, ağa-bey sınıfının kazançları, kârları, daha da güçlenip, palazlanmaları şeklinde karşını çıkarılmaktadır. Yani, birinci gurupta toplanan köylü ailelerinin fakirleşme, sefilleşme süreciyle, ağabey sınıfının derinlemesine ve genişlemesine yayılıp daha da güçlenmeleri süreci arasında ters bir orantı olduğunu konkre örnekten açıkça görmekteyiz. Emekçi köylü yığınlarının hayatî çıkarları ile ağa-bey sınıfının çıkarları işte böylesine birbirine karşı ve uzlaşmaz bir çelişme göstermektedir.
Ağa-bey sınıfının tarım nüfusu içindeki yerinde tablolardan görüldüğü gibi hemen hiçbir deyişme olmamıştır. Buna karşılık, bu sınıfın işgal ettiği, zaptettiği, üzerine oturduğu toprakların yüz ölçüsünde hemen de iki misli bir artış olmuştur. 7.320.000 hektardan 12.600.000 hektara fırlamıştır. Ve bütün işlenen toprakların yüzde 60'ı bu ağa-bey sınıfının işgalindedir.
1960 SONBAHARI:
Türkiye tarım ekonomisinde 1950—1953 döneminde görülen yüksek konjonktürün sona ermesine paralel olarak tarım alanındaki kapitalist gelişme, hızını nisbeten kaybetmiştir. 1959 yılında 23 milyon hektara çıkan ekilebilir toprakların 19.798.000 hektarı halâ sarı öküzlere sürülüp işlenmektedir. 2.300.000 çiftçi ailesi 1 ilâ 10 hektar arasında değişen toprağa sahiptir. Topraksız köylü ailelerinin sayısı 600.000'e yaklaşmıştır. Orta çiftçiler gurubu, konjonktür dalgasının çok gerilerde kalmasından dolayı, 1953'den sonra fire vermeye başlamıştır. Ve sayıları 260 ilâ 270 bin aile tahmin edilmektedir. Güttükçe kapitalist işletmeye yönelen toprak ağalarının sayısında 10 bin kadar bir azalma yanında, bu sınıfın elindeki topraklarda 2,5 ilâ 3 milyon hektar arasında bir artış olduğu hesaplanmaktadır.
1913 yılından 1960 yılına kadar yukarıdan beri izleyeceğimiz Türkiye'deki işlenebilen toprakların dağılışıyla görülen eğilimlerin ne yönde gelişmeler gösterdiğini bir tek tablo içinde toplamaya çalışırsak aşağıdaki tabloyu elde ederiz.

İŞLENEN TOPRAKLARIN ÇİFTÇİ AİLELER ARASINDA DAĞILIŞI (1913 den 1960 yılına kadar)					
1913		1952		1960	
Aile sayısı (1000)	İşlenen toprak (1000 h)	Aile sayısı (1000)	İşlenen toprak (1000 h)	Aile sayısı (1000)	İşlenen toprak (1000 h)
Toprak-sızlar	80	502	—	600	—
Fakir çift.)	—	952	560	1260	600
Küçük çift.)	870	2700	1216	3124	1161
Orta çift.)	—	305	4713	270	4100
Ağa çift.)	40	2000	47,8	8261	37
Derebey	10	3000	3,3	4341	2,5
Genel	—	—	—	—	—
Top.	1000	7700	3030	21000	3330,5

SONUÇ
Her okuyucunun kolaylıkla çıkarabileceği sonuçları ve yapabileceği tesbitleri, burada öğrenmeden yapmakta fayda vardır.
YÖN, 7 OCAK 1966

ANTIEMPERYALİST HAVANA KONFERANSI

**Konferansta Japonya var,
Fakat Türkiye yoktur!...**

Üçüncü Dünya için 1966 yılı, spektaküler bir biçimde başlamaktadır. Gerçekten «Üç kıt'ayı bir araya getiren konferans» 3—10 Ocak tarihleri arasında Havana'da toplanmaktadır. Gelişme halindeki 100 kadar ülkenin solcu hareketleri, ya da hükümetleri 500'den fazla delegeleri ile Konferansa katılmaktadır. Olay, önemlidir. Zira Asya—Afrika Grubu temsilcileri ilk defa olarak temel meseleleri Güney Amerika temsilcileri ile tartışmaktadırlar.

BANDONG'TAN HAVANA'YA

Böyle bir toplantı yapma fikri çok eskidir. Fikir, «Asya - Afrika»nın doğmasına sahne olan 1955 Nisanındaki Bandung Konferansına kadar uzanır. Mesele, Bandung'ta kurulan daimi teşekkül olan «Asya - Afrika Dayanışma Konferansı» toplantılarında bir çok defa tartışılmıştır. Bununla beraber fikir ancak 1961'de, Dayanışma Konferansı Yürütme Kurulunun, Fidel Castro'nun, Üçüncü Dünya'yı ilgilendiren temel meseleleri incelemek üzere büyük bir toplantı yapma teklifini kabul etmesiyle gerçekleşme yoluna girmiştir.

Temel adım, Kahire'de «Üç kıt'ayı bir araya getiren konferansın» organizasyonu ile görevli bir «hazırlık komitesi»nin toplanmasıyla atılmıştır. Her kıt'a, altı hükümet ya da milletlerarası planda tanınmış politik hareket sözcüsü tarafından temsil edilmektedir. Konferansın gündemini, Hazırlık Komitesi düzenlemiş ve toplantıya katılmak isteyen farklı ve bazan rakip durumdaki siyasi hareketler arasında seçim yapılması gibi nazik meseleleri çözmüştür.

Kuliste yapılan bu hazırlık çalışmaları bitirilmişdir. Perde, bir sürü diplomat ve gazeteci bir araya getiren dikkatli seyirciler önünde açılmaktadır. Toplantıda yıldızlardan biri kaçıptır. Konferansa Faslı lider Mehdi Bin Berka başkanlık edecekti Bin Berka, bu büyük toplantıyı gerçekleştirmek için

giriştigi çabaları, belki de hayatı ile ödedi. Toplantıyı, Konferansın Genel Sekreteri Mısırlı lider Yusuf Sebaf yönetecekti.

Havana Konferansında önce ırkçılık, yeni sömürgecilik ve sömürgecilğe karşı savaş düvaı üzerinde durulacak, özellikle bu savaşın şiddetli bir biçim kazandığı Vietnam, Dominik Cumhuriyeti, Kongo, Portekiz sömürgeci, Güney Rodezya, Güney Afrika meseleleri ele alınacaktır. Daha sonra askerî ittifak politikalarını önleme ve üç kıt'adaki yabancı üsleri tasfiye etme çareleri araştırılacaktır. Nihayet nükleer silâhların yasaklanması amacını güden kampanyaların planları hazırlanacaktır. Bu meseleler, son zamanlarda sık sık yapılan Afrika, ya da Asya - Afrika konferanslarının gündemlerinde yer almaktadır. Eğer üç kıt'a konferansı, gerçekten antiemperyalist bir stratejiyi tesbit etmek istiyorsa, elindeki dosyaları ciddiyetle incelemek ve Bandung'tan itibaren geçen on yıllık tarihin gösterdiği üzere, fazla bir işe yaramayan klişeleşmiş fikirleri terketmek durumundadır.

Konferans ilk olarak 1965 yılında Üçüncü Dünyanın gerçek ağırlığı hakkındaki hayallerden kurtulmalıdır. Üçüncü Dünyanın önemini küçümsemek bahis konusu değildir. Ama Üçüncü Dünya, bugün için henüz fazla bir ağırlık taşımamaktadır. Gücünü daha çok gelecekte gösterecektir. Üçüncü Dünya halen büyük sanayi milletleri arasındaki mücadelelerin konusu değildir. Dünya politikasını çizen temel kararları etkilemek için, var olmak yeterli değildir. A. B. D.'nin gittikçe artan müthiş gücünün karşısında Üçüncü Dünyanın kesin bir rol oynaya bilmesi, bu dünya içinde kendini hissettirmeye başlayan örgütlenmiş güçlerin dünya politikası hakkında birlikte ve açık kararlar almalarıyla mümkündür.

Havana Konferansı bir yenilik getirmek istiyorsa, genellikle biçimsel kalan bir siyasi bağışmazlığın kazanılmasıyla, ya

ALMAN AYDINLARI VE VIETNAM

Geçen yılın sonlarına doğru Beyaz Sarayda kadehler kaldırılırken, Batı Almanya Başbakanı Ludwig Erhard, Başkan Johnson'a şu sözleri söylüyordu: «Almanların Vietnam Harbine İştiraklerinin, sizinkiyle karşılaştırılınca çok küçük kalmaktan dolayı utanç duymaktayım».

Öteki NATO ülkeleri Amerika'nın çeşitli baskılarına rağmen, Vietnam Harbine katılmayı reddederlerken, yalnız Alman Başbakanı, memleketinin yaptığı yardımın azlığından dolayı utanç duyduğunu belirtmektedir. Anlaşıyor ki, son NATO Bakanlar toplantısında Amerikan Savunma Bakanı Mc Namara'nın «Özgürlüğün savunulması bir bütündür» gerekçesiyle yaptığı yardım talebi Bonn'da etkisini göstermiştir. Erhard'ın deyimini ile, «Özgürlüğe aşık Alman halkı», Vietnam Harbi için elinden gelen yardımı yapacaktır.

Başbakan Erhard'ın Alman halkının hislerini yansıtan sızmadığı meçhuldür. Alman halkının Vietnam Harbi için ne düşündüğü bilinmemektedir. Ama Almanya'da yüzlerce yazar, Üniversite hocası, protestan ve katolik kiliselerinin temsilcilerinin Vietnam Harbine kesinlikle karşı oldukları bilinmektedir. Bunlar Erhard'ın Washington gezisi arifesinde bir bildiri ile görüşlerini açıklamışlardır: «Çatışma, gitgide Amerika'nın Vietnam halkına karşı savaş haline gelmektedir. Amerika'nın askeri seferlerinin belirttiği ne göre, bahis konusu olan sadece Vietcong'un yok edilmesi değildir. Aynı zamanda, dünyanın başka bölgelerindeki halk ittifaklarını zermek için yeni teknik silâhların denen-

mesi amacı güdülmektedir»

Bildiriye imzalayanlar, Vietnam halkına karşı girişilen «genocide» hareketini ve işkenceleri belirttiikten sonra şöyle devam etmektedirler: «Bu harbin, mali ve manevi yönden Batı Almanya Hükümeti tarafından desteklenmesini protesto ederiz. Kuzey Vietnam bombardımanlarının durdurulmasını ve çatışmanın Cenevre Anlaşmaları esaslarına göre çözülmesini isteyen Fransanın ve bağılantısız ülkelerin tutumunu alkışlıyoruz. Çarpışmalara hemen son verilmesini ve bütünüyle Vietnam'ın tarafsızlaştırılmasını talep eden beş bin Amerikan ilim adamı ve profesörünün görüşlerini paylaşıyoruz».

Uzun imzaçılar listesinde, Ernst Bloch gibi profesörler ve Heinrich Böll, Uwe Johnson, Peter Weiss, Rolf Hochhuth, Hans Magnus Enzensberger, Erich Kastner, Walther Jens gibi Almanyanın en ünlü yazarları yer almaktadır. Bildiriye Alman Üniversitelerindeki bir çok profesör derhal katılmıştır. Bu davranış, Almanyanın politik ortamı göz önünde tutulursa, sadece insanî bir protesto biçiminde kalmayıp cesur bir tutum olmaktadır. Zira Türkiye gibi, Batı Almanya da bol tabulu bir ülkedir. Tabuların başında, Amerika'ya toz kondurulması gelmektedir. Almanya'yı ko ruyan ve Berlin Duvarı önünde nöbet bekleyen Amerikalı, kapalı bir biçimde dahi olsa, tenkit büyük bir cür'ettir. Erhard'ın bakanlarından birinin dediği gibi, büyük müttefik «Vietnam'da, aynı zamanda Alman halkının özgürlüğünü savunmaktadır». Almanya böyle bir politik ortam

Başbakan Erhard
«Utancı duyuyorum»

içindedir. Nitekim Alman basını, aydınların protestosuna karşı genellikle ateş püskürmüş ve Erhard'ın partisinin bir sözcüsüne «basın, örnek bir davranış gösterdi» diyebilmek fırsatını vermiştir. Alman basınının büyük kısmını elinde tutan «Basın Kralı» Axel Springer, gazetelerinde bildirinin yayınlanmasını yasaklamıştır. Springer'in gazeteleri, «Utancı verici bir biçimde müttefik Amerika'ya karşı çıkmaya cür'et eden suarsuz aydınlar» a küfür yağdırmıştır. Bildiriye ancak, bir iki gazete ile Die Zeit ve Der Spiegel dergileri yayınlamıştır. Liberal görüşlü Die Zeit dergisi, bu olayı şöyle yorumlamaktadır: «Entellektüel hayatımızı temsil eden kişilerin aklın sesini dile getiren bildirisini yayınlama dürüstüğünü dahi göstermeyen bir basın, (Vietnam da özgürlüğümüzün savunulmasında) söz etmeye hakkı yoktur».

da sömürgeciliğin sona ermesinden sonra görülen gruplaşmalarla, az gelişmiş ülkelerde yabancı ekonomik baskıların ciddi olarak zayıflamadığı, kabi le veya derebeylik biçimindeki köhne sosyal yapının değişmediğini kabul ederek işe başlamalıdır. Özellikle Afrika'da bu lunan gelişme halindeki ülkelerin çoğu, sömürgeci ülkelerle olan bağları sürdüren, hattâ güçlendirilen burjuvaziler tarafından yönetilmektedir. Bu bağları kırmak isteyen «devrimci» ülkeler ise, kadrosuzluk ve çeşitli imkansızlıklar dolayısıyla dramatik güçlüklerle karşı karşıyadır.

DEVLET BAŞKANLARI SENDİKALARI

Öte yandan Arap Birliğinin Kazablanka'daki, Afrika Birliği Teşkilâtının Akra'daki son toplantıları gösterdi ki, bu iki milletlerarası teşekkül, muhalefetlere karşı birbirlerini destekleme arzusu güden devlet başkanlarının veya hükümetlerin «sen dikaları» haline gelme yolunda dir. Havana toplantısında bu nokta unutulmamalıdır. 1953'de Bandung esprişini övenler, bu teşekküllerin zorunlu olarak devrimci nitelik taşıyacağını sanıyorlardı. Halbuki Afrika ve Asya — Afrika Birliği, bugün ekseriya yeni bir muhafazakârlığı sürdürmek, ya da meselâ Güney Rodezya'da Ian Smith'in tahrikleri karşısında Afrika Birliği Teşkilâtının yaptığı gibi etkisizliği demagogik yoldan gizlemek için kullanılmaktadır.

Mehdi Bin Berka ile olan uzun konuşmalarında, onun bu meselelerin tamamen farkında olduğunu gördüm. Bin Berka,

büyük bir siyasi açık görüşlülükle, Üçüncü Dünyanın he-maen her yerinde, devletler ya da devletler gruplarının milli kurtuluş güçlerine pek az yardım getirecekleri kanısındadır. Bin Berka'ya göre, bu şartlarda yapılacak iş, daha çok hareket serbestisine sahip sol teşekküllerin toplanması ve devrimci atılışın sorumluluğunu yüklenmesidir. Güney Amerika'da, A.B.D. hegemonyasına karşı son derece sert bir mücadeleye girişmiş hareketlerle -ki bunlar Havana Konferansına katılmaktadırlar- daha sıkı temas kurulması, Çin - Sovyet çatışmasının da bir miktar felce uğrattığı, yorgun «Asya - Afrika»ya yeni bir canlılık verecektir. Konferansın sonuçları, bu ümitlerin ne ölçüde haklı olduğunu gösterecektir.

EN BÜYÜK SKANDAL

Ekonomik planda, meseleler basittir. En ilımlı hükümetlerin temsilcileri dahi, en ilerici hareketlerin liderliği ile, Yitmişinci Yüzyılın büyük skandalını teşhirde birleşeceklerdir. Bu skandal, zengin ve fakir ülkeler arasındaki uçurumu devamlı genişleten dünya ekonomisinin işleyişidir. Üçüncü Dünyanın ürettiği ham madde fiyatlarının çok düşük seviyede tutulması ve yatırım sistemi (yatırımların yüzde 73'ü sanayileşmiş ülkelere, ancak yüzde 27'si dünya nüfusunun yüzde 70'ini barındıran Üçüncü Dünyaya gitmektedir) mesafenin açılışına yol açmaktadır. (+) Bu sebeple gündemin dördüncü maddesi üzerindeki tartışmaların varacağı sonuçlar, büyük bir önem taşımaktadır. Dördüncü

madde şöyledir: «Ekonomik plandıma, kalkınma ve gerçek bir ekonomik bağımsızlık için insan potansiyeli ile tabii kaynakların seferber edilmesi». Bu noktadaki tartışmalar, Japonya ve Sovyetler Birliği gibi iki sanayileşmiş memleketin temsilcilerinin huzurunda daha canlı geçeceçe benzedmektedir. Bunlar, eğer son dakikada bir sürpriz görülmezse konferansa katılacak olan Çin delegeleri tarafından, «A.B.D. ve Batı Avrupa ile fiili dayanışma halinde buldukları için» suçlanacaklardır.

Cezayir'deki son iki Asya - Afrika Konferansının yapılamamasından sonra, Çin temsilcileri ilk defa olarak Sovyet temsilcileri ile aynı konferans masasında buluşacaklardır. Gromyko'nun deyimleriyle, Sovyetler Birliği «bu anti-emperyalist ve anti-kolonyalist geniş forum» a ilk girişini yapmaktadır ve Üçüncü Dünyada aktif bir rol oynamak istemektedir. Vietnam Harbinin dünya barışını gittikçe en dişe verici biçimde tehdit ettiği bir sırada, Sovyet ve Çin temsilcilerinin, Vietnam Millî Kurtuluş Cephesi huzurunda karşılaşmaları, «Üç kıt'a konferansı»nın her halde en önemli olayını teşkil edecektir.

ALBERT - PAUL LENTIN

(+) YÖN'ün notu: Bu konuda geniş bilgi için bakınız: YOKSUL ÜLKELER NASIL SOYULUYOR? Yazan: Pierre Jalee - Çeviren: Selâhattin Hilâl. YÖN YAYINLARI, 1965 - Fl. 7,5 TL.

SOSYAL YAYINLAR

YENİ KİTAPLARINI SUNAR:

Basıl Davidson

AFRIKA'DA MİLLİ KURTULUŞ VE SOSYALİZM HAREKETLERİ

Fiatı 6 Lira

Kuusinen

DIYALEKTİK MATERYALİZM

Fiatı 7.5 Lira

SOSYAL YAYINLARI

Posta Kutusu 716 — İSTANBUL

(YÖN: 001)

GELELİM EMPERYALİST KÜLTÜRE

Melih Cevdet Anday

«Sosyalizm ve İslamiyet» adlı kitap üstüne başlayan tartışma... sürüyor; Yön dergisinin 24 Aralık 1965 tarihli sayısında, adı geçen kitabın çevirmenlerinden E. Tüfekçi, Niyazi Berkes'in yazısı ile benim yazıma verdiği karşılık yazısında, tuttuğu görüşü direni ile savunuyor. Elbet öyle olması gerekir; ne var ki, o yazı, konuyu belki biraz daha açıklığa götürmekte ise de, bir tartışma için gerekli olan belirli açılara bağlılıkta bütünü uzaklaştırdığı izlenimini uyandırdı bende; yeni sorunlarla karşı karşıya kaldığımızı düşündüm okuyunca.

E. Tüfekçi, Eski Yunan düşünürlerinin gerçeği araştırma yöntemlerini uygulamak istediğini soyuyerek, bir takım sorular soruyor ve o soruları kendi «evet» ler ya da «hayır» larla karşılıyor; sonunda da «Bizce bu sorular sosyalizmin ışığında başka türlü cevaplandırılmaz» diye kestirip atıyor... Demek Yunan düşünürleri böyle yapılmış, demek sosyalizm bir konuşmaya böyle ışık tutarmış! Benim bildiğimce, soru - cevap yöntemini kullanan Sokrates, bir çok dialogları, «Doğrusu ben de bu için düşünüyordum» diye bağlar. O dönemin karakteristik özelliği olan «dialog» kestirip atmanın karşılığı, bu niteliği ile de dialektik düşünüşe, çağdaş uyarılığa yol açmıştır; onu, tartışma kazanma sanatı sanmak la ancak sofistlere benzeriz, dialektikçilere değil. Sorular sorup «Bunun cevabı budur» demek, dialog olmaz, buyruk olur. Gerçek dialog, kukla bir hasım alıp onu künyeye getirmekle gerçekleştirilemez. Bu yol, eli kolu bağ olan hasım, «Hamle et ya kâfir!» dedikten sonra öldürmekle, dövüşün eşit koşullar içinde olması gerektiğine değinen din buyruğunu yerine getirdiğini sanan doğulu davranışa varır. Demek E. Tüfekçi, kendi düşüncesini, sosyalizmin kesin sözü sayıyor, öylesine bir güven içindedir. Ya başka bir sosyalist o sorulara başka cevaplar vermeye kalkarsa ne olacak? En iyisi E. Tüfekçi, çağımızın bütün sorunlarını böyle soru - cevap biçiminde özetlesin, bizler de o cevapları ezberliyelim, olsun bitsin. Tartışmanın ne gereği var!

Soruyor E. Tüfekçi:

— Batı denen şey, burjuva demokratik devrimini 18 inci ya da 19 uncu yüzyılda yani burjuva demokratik devrimler çağında yapmış olan, ortak ekonomik ve sosyal yapıları bulmuş ve gelişerek bugünkü kimliklerine yani emperyalist kimliğe ulaşan ve dünyanın geri kalanını sömürerek yoksulluk denizinde refah adası kurabilen, çoğunluğu kuzey Atlantik kıyılarındaki uluslar topluluğu değil midir?

Cevap: «Evet.»

— Türk ulusu sözünü ettiğimiz batı uluslarından biri midir, değil midir?

Cevap: «Hayır, değildir.»

Bizim tartışmamıza bu soru ile ne ilişkisi var, anıyamadım. Batı (denen şey) burjuva demokratik devrimini, burjuva demokratik devrimler çağında

yapmış... (Öyledir, insanoğlu yazıyı da yazı çağında bulmuştur) Batı ülkelerinin ortak ekonomik ve sosyal yapıları varmış, gelişerek bugünkü emperyalist kimliğe ulaşmışlar ve dün yanın geri kalanını sömürmüşler. Herkesin bildiği bu lâfları sıralayarak Türk ulusunun doğulu bir ulus olduğunu sonucuna varıveriyor. Neresinden başlayayım, bilmiyorum. Yeni bir doğu - batı tanımlaması karşındayız: Sömürülen uluslar batı, sömürülenler doğu. Ne zamandan beri? (Kusura bakmayın, ben de soru - cevap yöntemine uyuyorum) Burjuva demokratik devrimlerinden bu yana. Ya ondan öncesi ne olacak? Biz ortalama iki bin beş yüz yıllık bir ortak kültür sorununu ele aldığımızı sanıyorduk. Çünkü ben, E. Tüfekçi'nin söylediklerini gözönüne alarak şunu diyordum yazımda: «Evrensel bir kültüre dayatılması gereken sosyalizm, 1000 yıl hasır neşir olduğumuz İslam kültüründen başka, bir de doğulu Türk kültürü ile temellendirilecektir Çünkü biz doğulu bir ulusuz, evrensel sosyalizme doğulu ve müslüman olarak katkıda bulunacağız. Ancak doğulu Türk kültürünün ne olduğu gereğince belirtilmediği için, biz bu sorulardan ister istemez doğu - İslam kültürünü çıkarmak zorundayız.» Bu sözler karşısında E. Tüfekçi'nin, lâfı dolandırmadan, Doğu - Türk kültürünün ne olduğunu söylemesi gerekirdi; dahası, Türk - İslam kültürü ile sosyalizme nasıl katkıda bulunabileceğimizin somut, belirli yollarını göstermesi, örnekler vermesi gerekirdi. «Biz doğuluyuz». Peki, şimdi ne yapacağız? Nelerden vaz geçip hangi işlere baştan başlayacağız? Kültür alanını da taktığımızı davranış ne olacaktır? Bunları konuşalım. Hayır, E. Tüfekçi böyle yapıyor, batı sömürgeci, doğu ulusları sömürmüştür, diyor. Bari, batının kültürel de sömürücü olduğunu söylese, gösterse bunun örneklerini..

Gelelim ikinci sorusuna:

— Doğu denen şey, burjuva demokratik devrimini, bu devrimler çağında yapmamış ve bu yüzden de kapitalist gelişme olanına kavuşmamış olan, emperyalist batı tarafından doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak sömürülen ve halâ millî kurtuluş savaşı görevi ile yükümlü bulunan, ekonomik ve sosyal yapıca bir çok ortak yanları olan doğu ve güneyin ulusları değil midir?

Cevap: «Evet.»

«Evet» ama, doğulu dediği (Avrupa kıtasındaki ülkelerden başka bütün ülkelerde oturan) ulusların ortak ekonomik - sosyal yapıları nelerdir? Anadolu'da oturan Türklerin kurduğu uygarlık ile Asya Türklerinin ve başka İslam topluluklarının uygarlıkları benzer uygarlıklar mıdır? Aralarında ne gibi ayrımlar vardır? Ve en önemlisi, bunlar sömürge ya da yarı sömürge olmak nitelikleri ile mi sadece, yoksa ulusal kültürleri ile mi evrensel sosyalizme katkıda bulunacaklar? Bunların üzerinde hiç durmuyor. Oysa bi-

zim tartışma konumuz bu sorunlarla ilgilidir gerçekte. Emperyalistlerin doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak sömürdükleri ülkeler olmaları, onların ortak ekonomik - sosyal yapılarında bulunmalarını, (hele konumuz olan kültür sorununa gelince) kültürlerinin de ortak olmasını gerektirmez. Sadece şu tanımla yetinmek yolunu tutuyor o: Demokratik burjuva devrimini yapmış ve gelişerek emperyalist olmuş ülkeler, batı denen şeydir; demokratik burjuva devrimini yapamamış olan ülkeler de doğu denen şeydir. Sonuç; «Türkler doğulu bir uluslar». Bunca basitleştirme, bunca genelleştirme insanın aklını battallaştırıyor. Eğer E. Tüfekçi, «Batı eşittir emperyalizm» demek istiyorsa, tartışmamızı kendi açısından da çıkarmaz sokmuş olur; çünkü (konumuz kültür konusu olduğuna göre) batı kültürünün tümünden emperyalist bir kültür olarak tanımlanması gerekir ki, o zaman da evrensel bir sosyalizme batı'nın katkısı diye bir sorun kalmaz ortada.

Üçüncü soru:

— Batı'nın humanist değerlerin tümünün yaratıcısı olduğu propagandası bir emperyalist yalanı olduğuna göre, sosyalizmi gerçekten evrensel bir kültürel temele dayatmak amacıyla, kendi ulusal kültür ve tarihimizde olumlu ne varsa onu gün ışığına çıkarmak ve sosyalist humanizmayı batı kültürü sınırları içinde hapsedilmiş durumdan kurtararak onu tüm insanlığın öz mal haline getirmek için çaba göstermek toplumu Türk aydınının görevi değil midir?

«Evet, görevidir.»

Duralım burda... Kimlerle tartışıyor E. Tüfekçi? Karşısına kimleri alıyor? Batı, humanist değerlerin tümünün yaratıcısıdır diyen kim? Batı kültürü denen kültürün başlıca yaratıcı özelliği, başka kültürlere açık oluşudur. Eğer onun temellerinden biri eski Yunan - Latin kültürü ise, eski Yunan - Latin kültürü tüm ilköğretim düşünüşünün bir bireşimidir. Bugün eski Yunan - Latin düşünüşünün Mısır, Onasya ve Anadolu kültürlerinden doğduğu artık herkesin bildiği bir gerçektir; başka bir deyişle Yunan mucizesi denilen olayın, yoktan var etme değil, bir bireşim başarısı olduğu anlaşılmalıdır. «Batı, tüm humanist değerlerin yaratıcısıdır» diyen emperyalist yalancı, sadece yalancı olarak kalmaz, kültür sınırlarının da dışındadır onun yeri. Batı kültürü denilen kültür dünyaya açılmak yolunda gelişmiştir ve düşünüşünde, sanatlarında dünyanın dört bucağından beslenmiştir. Kendini yatsayan, yoksayan bir özelliği de vardır onun. Nitekim biz, batı kültürü denilen kültürün Mısır, Onasya ve Anadolu kültürlerinden doğduğunu da gene batı kültüründen öğrenmişizdir. Buna kızmak yersiz olur. Bakın, «kendi mize gelelim, kendi değerlerimizi bulalım» kantsına varan E. Tüfekçi bunu, Garaudy'yi okuduktan sonra öne sürüyor. Eğer, sözcüksel, bizim dilimizin, tarihimizin ilk inceleycileri de batıdan çıkmış iseler, bundan ötürü onları suçlamak doğru olur mu? Ama bütün bu çabalara, yabancı kültürleri inceleme, ortaya çıkarma çabalarına emperyalist nedenlerle girildiği söylenecek olursa, saf bir bilim ve kültür yaratıcılığının veya araştırmacılığının nerede, ne zaman gelişmiş olduğu sorulur. Sözcüksel, Arapların, tüccar bir ulus oldukları için matematiği ve astronomiyi geliştirmiş bulunmaları, matematiğin ve astronominin ticarî birer bilim oldukları gerçeğine mi vardı-

BACAK

Yakacak odun kalmadı ocakta
Kör olası gözüm tahta bacakta
Seni de sarsım alev
Kül etsin ocak
Yan tahta bacak.

Cahit Irgat

rır bizi? Gene böyle, köleci bir toplumdaki doğmuş olması, Eski Yunan kültürünün sömürücü ve insanlık düşmanı bir kültür olduğuna mu gösterir?

Yoksa E. Tüfekçi, batı kültürü deyince sadece emperyalist çağdaki batı kültürünü mü anlıyor? Ama «kendi ulusal kültür ve tarihimizde olumlu ne varsa onu gün ışığına çıkarmak... Türk aydınlarının görevi midir?» sorusuna gelince, E. Tüfekçi'den daha iyi sorular beklemek yerinde olurdu diyeceğim. E. Tüfekçi bu gerçeğe belki Garaudy'nin bu kitabını çevirdikten sonra gelmiştir, iyi bir şey, ancak kendisinden önce de böyle düşünenlerin ve buna inanmaların bulunduğu nu niçin bilmiyor? Bizim için de doğru olanı, soru biçiminde neden bize çeviriyor? Anlamıyor değilim, bugün Türkiye'de belini emperyalizme dayamış komprador - ağa ittifakının bir silâhi din, öteki silâhi de bugünkü emperyalist kimliği ile batı hayranlığı, batı taklitçiliğidir derken, bu komprador - ağa ittifakının tuzağına düşmememizi öğütüyor bize ve örnek olarak başbakanın, bir söylevinde, «medenîyet» ve «ilim» sözcüklerini her kullanışta bunların başına bir «batı» sözcüğü eklediğini getiriyor. Ne hakkı var bizi başbakanı benzetmeye? Kendisi «sosyalizmden yana bir devrimci olarak batının tüm humanist değerlerine açıktır ve bunları öz malı gibi benimser.» Ama korktuğu şey, bugünkü emperyalist kimliği ile batı hayranlığı, batı taklitçiliğidir. Onun dediğini ya da demek istediğini iyi anladım, humanist değerler «kültür»dür, batı hayranlığı ve batı taklitçiliği ise emperyalizme yönel-

miş bir hayranlık ve taklittir; başka bir deyişle, E. Tüfekçi, kültürü sevmemizi, emperyalizmi sevmememizi istiyor. Bizlere böyle bir öğütte bulunmasını yersiz ve bundan ötürü de yakışsız bulduğumu söylemekle yetineceğim. Eğer, dediği gibi, «iyi niyetlerinden emin bulunduğumuz insanlar arasında duyabileceğimiz rahatlık içinde» konuşuyorsak, sosyalizmden yana olup da batının humanist değerlerini değil, emperyalizmi benimsiyen bir kimse bulunabilir mi?

Ama üçüncü soru, bizi aydınlığa çıkaracak bir takım öğeleri de taşımaktadır. E. Tüfekçi, «Batının tüm humanist değerlerine açıktır ve bunları benimser. İyi ama, insan, bir şeyi hayran olmadan benimsiyebilir mi ve benimsediği şeyi taklitte çekinir mi, kaçınır mı? Eğer humanist değerlerin bir takımının emperyalist olabileceği söylenmek isteniyorsa, yanlış bence, humanist değerlere dayanan bir kültür emperyalist olamaz, tersine emperyalizmle savaşır. Kalıyor, batı kültürünün bir parçasının emperyalist olabileceği savı... İşte bizim tartışmamızın can alıcı yeri burasıdır bence. E. Tüfekçi, batının humanist değerlerine açık olduğunu da olumlu hangi yanı varsa onu değerlendirmekten yana. Burada bir anlaşmazlık yok. Şimdi bize şu yolda da ışık tutmasını bekliyorum: Doğunun olumsuz dediği yanları nelerdir, batının emperyalist olan kültürü hangi kültürüdür?

Koca Murat Gazi'nin yemek pişirmesine gelince, onu geçeceğim, E. Tüfekçi'den, eski Türk kültürünü tanıttıkları daha iyi örnekler vermesini beklemek hakkımızdır.

REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİN!

BASIN İLAN KURUMU

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN

HİZMETİNİZDEDİR.

Genel Müdürlik :

Çağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 1

İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01

Telex adresi : BASINKURUMU

Bastın — 24832/004

Derebeylik rejiminin genel çizgileri şöyle belirlenebilir:

1 Tabii mübadele ve dağıtım hâkimdir. Ekonomik birim, otarsiktir; dışarı ile pek az mübadelede bulunur. Pazarda satış için ham madde ve hububat üretimi, derebeylik rejimini yikan önemli nedenlerden biri olmuştur.

2 Köylünün mülk sahibine karşı kişisel bağımlılığı vardır. Mülk sahibi köylünün kişiliği üzerinde doğrudan doğruya tasarruf eder. Onu kendi hesabına çalışmaya zorlar. Böylece bir sosyal cebir biçimi ortaya çıkar ki, bu, kanuni yetkinin tamamını kullanan toprak sahibine köylünün doğrudan doğruya tâbi kılınmasından, onun sosyal ve politik haklarının kaldırılmasına kadar değişebilir.

3 Genel olarak üretim araçlarına, özellikle toprağa, üreticinin sahip bulunması gereklidir. Derebeylikte, üretim fazlasına sahip çıkma biçimi, kapitalist rejimde bu fazlanın elde edilmesi biçimine karşıdır. Derebeylik rejiminde, bu, üreticinin toprağa sahip olma garantisine dayanmaktadır. Kapitalist rejimde ise, bu temel, üreticinin topraktan tecrid edilmesi olmaktadır.

4 Teknik seviyenin düştüğü ve tarımda gelişmenin, köylünün fakirliği, bağımlı durumu ve cehaleti dolayısıyla durduğu görülmektedir.

Feodal ekonomik rejim, angarya sistemi olarak tanımlanabilir. Angarya, bu sistemde temel sömürme biçimidir. Fakat derebeylik sisteminin temelini teşkil etmekle beraber, angarya, derebeylik düzeninin çökmesinden ve kapitalizmin gelişmesinden sonra da sürebilir. Tarih göstermektedir ki, her sistem - özellikle mülkiyetin özel ellerde oluşuna dayanan sistemler - daha önceki rejimin yerini birden ve bütünüyle almaz, tedricen ve aşamalarla yerleşir. Öte yandan kapitalist üretim için gerekli faktörlerin belli bir süre için hazır olması mümkündür. Kapitalist üretim, emek gücünü ücret karşılığı satmaya alışmış bir işçi sınıfının varlığına, köylünün araçlarına toprak sahibinin araçlarının ikamesini ve tarımın kişisel temele göre değil, ticarî ve sınısal gelişmeler temelinde göre organize edilmesini gerektirir. Bütün bunlar, özellikle tarımda, tedricen gerçekleşebilir.

Bu sebeple angarya sisteminin bazı unsurlarının varlığı, belli bir anda, tarımsal ekonomi sisteminde zorunlu olarak derebeylik düzeninin hâkim bulunduğunu göstermez. Özellikle, azami derecede bir kapitalist sistem olan emperyalizmin boyunduruğundaki ülkelerde durum böyledir. Emperyalizm, Amerika, Asya ve Afrika'da angaryaya, hatâ bazı kölelik biçimlerine dayanan tarım üretim şekillerinden birini muhafaza eden kapitalist rejimler yaratmıştır.

Derebeylik rejiminin politik yönü, yöneten - yönetilen ilişkisine dayandırılmıştır. Bu ilişki, devlet - vatandaş değil, köle - efendi ilişkisidir. Feodal hükümette, kişisel bağlar büyük önem taşır ve bu bağlar mahallî ve bölgesel seviyede, en fazla etkilidir. Siyasî iktidar, kişisel olduğundan, yani organların değil fertlerin iktidarı niteliğini taşıdığından, çeşitli politik görevler arasındaki farklılaşma asgari ölçüdedir. Şöyle ki askerî şef, ekseriya idarî ve kazâî görevleri elinde toplar. Feodal toplumların çoğunda, askerî görevler, siyasî iktidarın temel görevleri sayılmıştır. Bu toplum biçiminde, askerî gelenekler güçlü kalmıştır.

Bununla beraber, yalnız kişisel bağlar, bir derebeylik rejiminin varlığını göstermeye yeterli değildir.

Derebeyliği, politik bir rejim sayma hatası, onun özelliklerini ortaya çıkarma meselesinde görülmektedir. Bu özellikler, toprak sahibi ile toprağı işleyen arasındaki ilişkiler olarak tanımlanmaktadır. Hâkim sınıfların çoğu, köylünün emeği ile yaşamış ve yaşamaktadır. Bu sınıflar, köylüyü yargılama ve vergilendirme yetkisini kendilerine vermişlerdir. Fakat bu özelliğin bulunması, tek başına derebeylik rejiminin varlığını ispatlamaz.

Bu sebeple ki, derebeylik düzeninin, bir hükümet metodu ve politik bir sistem olduğu görüşünü reddetmeyiz. Derebeylik, çeşitli sosyal ve politik yönleri yansıtan ekonomik bir sis-

«DOĞU TİPİ DEREBEYLİK» TEORİSİ

İbrahim Ömer

Doğu tipi derebeylik sisteminin Avrupa tipinden farklı oluşu ve bunun farklı bir toplum ve hükümet biçimine yol açışı ve bu sistemden kapitalizme geçiş süresi, son zamanlarda en çok tartışılan konulardan biri haline gelmiştir. Mısırlı sosyalist yazar İbrahim Ömer'in bu konudaki incelemesi, bizim meselelerimize de ışık tutmaktadır: Doğu tipi feodal üretim biçiminden kapitalizme geçiş, iç faktörlerle başlamış, fakat emperyalist müdahale altında geri kalmış bir kapitalizm ortaya çıkmıştır.

temdir. Derebeylik sisteminin özü, ekonomik sistem oluşunda yatmaktadır.

DOĞU'DA, TOPRAK DEVLETİNDİR:

Mısır'da tarım arazisinin Onsekizinci Yüzyıl sonuna kadar, tamamen devlet mülkiyetinde olduğu inkâr edilemez. Bunda İslamiyetin olumlu ya da olumsuz hiç bir etkisi yoktur. Zira Mısır'da İslamiyetten önce de durum böyledir. İslamiyetin dışında kalan ülkelerde de aynı durum görülmektedir.

Batıda Büyük Sahradan Doğu'da Merkezî Çin'in Asya yaylasına kadar uzanan arazide özel toprak mülkiyetinin olmayışı, Mısır'daki durumu da açıklamaktadır. Mısır'da tarım, büyük ölçüde suni sulama çalışmalarına dayanır. Bu durum, eski Mısır'da, Batı Asya'da, Hindistan ve Çin'de, belli tipte bir toplumun ve hükümet biçiminin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Şöyle ki, suni sulamaya dayanan topraklarda, yüksek bir verime ulaşmak için, devlet, kuyu açma, havuzlar yapma, kanalları açma, akarsuları tanzim etme, taşkınları mahsullü koruma gibi sulama projelerini gerçekleştirme zorunda kalmıştır. Bütün bunlar, tarım arazisi üzerinde merkezî bir devlet gücünün varlığını, toprakların devlet mülkiyetinde olmasını gerektirmektedir. Zorunlu çalışmaları yapmak için arazi üzerinde yaşayanları serferber etme ve suların dağıtımını yapma meseleleri, tarımı bir hükümet işi haline getirmiştir.

Tarım arazilerinin devletleştirilmesi rejimi, özel mülk sahiplerinin değil de, Sultanın ve memurlarının, artık değeri almalarına yol açmıştır.

Mehmet Ali zamanında hâkim rejimin, Batı tipinde «feodal sistem» ol-

duğunu iddia edenler, neye dayanmaktadır? Memlûklerin (başlangıçta kölelerden kurulu özel askerî birlikler ki, zamanla bir askerî feodalite haline gelerek Mısır'da iktidarı 1250 - 1517 döneminde ellerinde tutmuşlardır) ve arazi prensleri denen kişilerin varlığı, hiç değilse Mehmet Ali'den hemen önceki dönemde Avrupa tipi bir feodalizmin Mısır'da da olduğu düşüncesini doğurmuştur. Fakat suni sulama sistemi, Mısır'da tarım idaresini elinde tutan ve aynı zamanda askerî görevleri yerine getiren merkezî bir iktidarın varlığını daima zorunlu kılmıştır. Böylece muhtariyete sahip yöneticilere değil de, memurlara dayanan bir merkezî iktidar tipi ortaya çıkmıştır. Bu iktidar, her hangi bir Memlûk (askerî feodalite) iktidarından çok yüksek ve güçlüdür. Bu yüzden, egemenliklerini sağlamak için Memlûkler, ya merkezî iktidarı ele geçirmek, ya da merkezî iktidara karşı savaş açmak zorunda kalmışlardır. Savaş ise, genellikle, onların boyun eğmesi veya edilmeleriyle sonuçlanmıştır. Memlûkler, en iyi durumda Hıdiv'in değiştirilmesini ve Sultanın yeni bir Hıdiv göndermesini sağlayabilmislerdir.

Memlûklerin, arazi ele geçirmeyi ve bunu evlatlarına intikal ettirmeyi başardıkları ve bazan merkezî iktidardan bağımsız kaldıkları doğrudur. Fakat onlar, bu arazi üzerinde kendileri için mülkiyet hakkı elde etmeyi hiç bir zaman başarmış değillerdir. Araziyi fiilen kullanmışlar, fakat hukuken bu hakta sahip olamamışlardır. Bunun delili şudur ki, Mısır - Firavunlar Devletinde Said valileri zamanında, Sultanlar Devletinde Memlûkler döneminde, - daima tek bir politik ünite olarak kalmış-

tur. Derebeylik çağında Almanya, İtalya, Fransa, İngiltere gibi Avrupa devletlerinde görülen parçalanmayı hiç bir zaman tanımamıştır.

Mültezimlere gelince, onlar hiç bir zaman toprağın mülkiyetine sahip olamamışlar, devletin muhasebecilerine ve maliye memurlarına benzer biçimde vergi toplayıcıları olarak kalmışlardır. Şüphesiz ki iltizam usulü zaman içinde değişiklik göstermiştir. Başlangıçta bir yıl için vergi verilirken, bir kaç yıl için ve daha sonra hayat boyunca verilmmiştir. Miras yoluyla intikali mümkün değilken, hükümete gerekli vergiyi ödemek şartıyla, intikal tanınmıştır. Fakat tarih boyunca, iltizam, hükümetten gelmiştir ve onun tasvibiyle kullanılmıştır. Hükümet, daima toprak mülkiyetinin ve vergilerin belirlenen artık değerinin sahibi kalmıştır. İltizamı istediğine vermek, istemediğinden geri almak hususunda hükümet, tek yetkili olmuştur.

TARIMDA KAPITALİZME GEÇİŞ:

Mehmet Ali yönetiminde, tarım arazisinin genel dağılımına rağmen, Hıdiv, toprağa tasarruf hakkını muhafaza etmiş, arazinin satışını ve miras yoluyla intikalını yasaklamıştır. Arazi verilen kişiler, ancak intifa hakkına sahipti. Arazi, devlet mülkiyetindeydi. Her köyün tarım arazisi, kolektif kâr kaynağı idi. Bir çok halde, arazi çiftçiler arasında her yıl paylaşılmakta, fakat vergiler bütün köy için toptan tesbit edilmekteydi. Her çiftçinin vergi hissesini, Şeyhülâbad biçmekteydi.

Bununla beraber, Osmanlı dönemine nazaran Mehmet Ali yönetiminde, devlet mülkiyetindeki arazi rejiminde bir fark vardır. Osmanlı döneminde, devlet, toprağın kullanılmasını ve bir çok halde kârını tekeline almıştır. Mehmet Ali yönetiminde, toprağın kullanışı devlet tekelinde kalmakla beraber, tarım arazisinden sağlanan kârların çok büyük kısmı özel ellere gitmiştir. Bu, Mısır'da, özel arazi mülkiyetinin eski biçim devlet mülkiyeti ile yanyana ortaya çıkmaya başlaması yolunda ilk tarihi olaydır. Devlet mülkiyeti, dünyada kapitalizmin ilerlemesi ve iç gelişmeler dolayısıyla eskimeye yüz tutmuştur.

Bundan başka devlet, iç ve dış ticareti tekeline almış ve pazarda mübadele sırasında tarım ürünlerini kâr yaratan emtia gibi kullanmıştır. Böylece, ürünleri yaratan toprağın kendisi de emtia haline gelmektedir. Mısırda, toprağın kapitalist işletmesinin başlangıcı böyle olmuştur.

Bununla beraber, devlet, eski angarya sisteminin bazı unsurlarını muhafaza etmiştir.

Mehmet Ali yönetiminde tarım işletme sisteminin feodalizm ile kapitalizm arasında bir intikal rejimi olduğunu söyleyebiliriz. Doğu feodal rejimi çözülmekte, yıkılmakta ve onun sinesinde emtia ekonomisine ve arazinin özel mülkiyetine dayanan kapitalist rejimin unsurları belirmekteydi.

İçerideki bu kapitalist eğilim, Mehmet Ali yönetiminin son yıllarında, milletlerarası kapitalist müdahale ile güç kazanmıştır. Bu müdahale, 1840'da Londra'da büyük Avrupa devletleri tarafından kararlaştırılan anlaşmayla açık bir biçim almış ve ticaret ve tarım tekeline son vermiştir.

Bu vesileyle, Mısırda kapitalizmin dışarıdan empoze edildiği tezini savunanlara, iç faktörleri dikkatle incelemeleri gerektiğini söylemek isteriz. Mısırda kapitalizmin ortaya çıkış nedenleri, her türlü yabancı müdahaleden önce mevcuttu. Mısır tarım ekonomisi, tabii ekonomiden pazar ekonomisine geçmekte, tarım ve sanayi şehirleri büyümekte ve şehirlerin toprak ürünlerine olan ihtiyacı artmaktaydı. Aynı şekilde, bu nedenleri, ekonomik ölçüleri hesaba katmadan, sosyolojik ölçülerin yardımıyla değerlendirmeye çalışmanın hatalı olduğu düşüncesindeyiz. İç faktörlerin kenarda bırakılışı, yerli burjuvazinin «feodalite»ye karşı devrim yapmaya istekli olmadığı gibi iddiaların ileri sürülmesine yardım etmektedir. Bu iddia, arabayı öküzlerin önüne koymaktadır. Zira gelişme konusunda, hareket noktası, şu veya bu sınıfın devrim yapma arzusu değil, yeni ekonomik şartların ortaya çıkmasıdır.

ABONE OLUNUZ, ABONE YAZINIZ